

**UNIVERSITATEA „OVIDIUS” CONSTANȚA
FACULTATEA DE TEOLOGIE
ȘCOALA DOCTORALĂ**

***-REZUMAT-
TEZĂ DE DOCTORAT***

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:

Prof. univ. dr. pr. NICOLAE V. DURĂ

DOCTORAND:

PREDIȘOR (PREDUCA) GRIGORIANA MANUELA

**CONSTANȚA
-2012-**

**UNIVERSITATEA „OVIDIUS” CONSTANȚA
FACULTATEA DE TEOLOGIE
ȘCOALA DOCTORALĂ**

***DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE
FUNDAMENTALE ALE OMULUI ÎN
LEGISLAȚIA ROMÂNĂ.
CONSIDERAȚII JURIDICO-CANONICE***

COORDONATOR ȘTIINȚIFIC:

Prof. univ. dr. pr. NICOLAE V. DURĂ

DOCTORAND:

PREDIȘOR (PREDUCA) GRIGORIANA MANUELA

**CONSTANȚA
-2012-**

Proiectul tezei, cu titlu „Drepturile și libertățile fundamentale ale omului în legislația română. Considerații juridico-canonică”, are ca obiectiv cercetarea și reliefaarea aspectelor legate de principalele drepturi și libertăți fundamentale ale omului în România, ceea ce ne solicită bineînțeles definirea conceptelor de drept, dreptate, drepturile omului, lege, libertate, morală în lumina legislației juridice și canonice, etc.. Lucrarea este structurată în trei părți, precedate de o parte introductivă și urmată de concluzii și bibliografie. Fără îndoială, acestea au rolul de a scoate în evidență anumite aspecte importante ale drepturilor omului, urmărind să umple un gol din literatura românească de specialitate.

Pentru a familiariza pe prezumtivul cititor cu problematica tratată, cu textul proiectului tezei, am făcut unele precizări naționale și terminologice privind doctrina și jurisprudența europeană și românească în materia drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Drepturile și libertățile omului sunt universale, pentru că acestea sunt într-o simbioză perfectă cu natura umană, „drepturile omului sunt aceleași oriunde”¹, esența lor rămânând aceeași: demnitatea persoanei umane.

Motivația principală care m-a determinat să aleg această temă a fost importanța și actualitatea problematicii protecției drepturilor omului în România și nu numai, necesitatea aplicării directe în toate domeniile de activitate din societatea românească a acestor drepturi, jurisprudența vastă a C.E.D.O., în comparație cu cea din țara noastră, unde există lacune mari în interpretarea încălcării drepturilor ființei umane. Așadar, considerentele, care au determinat alegerea acestui subiect sunt necesitatea sistematizării problemelor teoretice și practice ale drepturilor omului, în speranța că, acestea vor ajuta la o documentare a specialiștilor în numeroase domenii.

Prin acest studiu, am dorit să abordez și să analizez nu numai principalele instrumente, prin care se asigură protecția drepturilor omului din cele mai vechi timpuri și până în prezent, în Europa și în România, legătura strânsă între drept și biserică, între instituțiile statului și ființa umană, între filozofie și drept, între ființa umană și societatea democratică în care trăiește, între cetățean și justiție, ci să evaluez și modul în care sunt aplicate normele de drept european, privind drepturile omului, ale ființei umane sau ale

¹ F. Lizhi , *Les droits des l' homme sont les meme partout*, Paris, 1990, p. 234.

individului, cum este numit recent, în practica diferitelor instanțe din România.

Toate aceste aspecte, precum și lipsa unui studiu juridico-canonice despre Drepturile Omului în România, m-au determinat să pornesc la elaborarea unei lucrări, în cuprinsul căreia să fie tratate principalele probleme teoretice și practice, pe care le ridică acestea.

Având în vedere originile îndepărtate ale acestei instituții juridice, evoluția în timp a ei și necesitatea unor noi dispoziții legale, care să o reglementeze, lucrarea își propune să abordeze tema dintr-o triplă dimensiune: trecut, prezent și viitor. Apariția, evoluția, actualitatea și perspectivele drepturilor omului sunt aspecte, care țin de o analiză completă a acestora și duc la o mai bună înțelegere a mecanismului juridic, pe care îl înglobează.

Grija deosebită, pe care o acordă statul nostru activității de distribuire a justiției, se reflectă în faptul că, organele, care se ocupă cu distribuirea justiției, precum și principiile fundamentale privitoare la desfășurarea activității de judecată sunt prevăzute în Constituție². Drepturile fundamentale ale omului, a căror apărare constituie și una din sarcinile organelor justiției, sunt prevăzute și garantate în mod efectiv în virtutea unor dispoziții ce se află înscrise în Constituție³.

Drepturile omului nu constituie doar un sistem de norme juridice naționale și internaționale, ci și un ansamblu complex de relații morale în interiorul societății, iar în viziunea UNESCO, noțiunea de drepturi ale omului comportă două aspecte fundamentale⁴: aceste drepturi morale decurg din simplul fapt că fiecare individ este o ființă umană. Aceste drepturi garantează demnitatea fiecăruia. Există drepturi egale, instituite conform regulilor juridice în societate, atât pe plan național cât și internațional.

Scopul și obiectivele tezei

Scopul acestei teme este de a da soluții pentru spețele noi, ce se vor ivi pe scena justiției în materia drepturilor omului, de aplicare a Convenției pentru Protecția Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale. Pentru a ușura documentarea în vederea aprofundării unor aspecte, care prezintă importanță pentru marea instituție a drepturilor omului, despre care se pot scrie tratate întregi, am încercat să folosesc idei și

² V. Negru, D. Radu, *Drept procesual Civil*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1972, p.11.

³ *Ibidem*.

⁴ I. Dogaru și D. C. Dănișor, *Drepturile omului și libertățile publice*, Ed. Zamolxe, București, 1998, p. 88.

raționamente coerente și legale, folosind teorie analitică, practică judiciară și o multitudine de referiri bibliografice.

Prin numărul lucrărilor consultate la elaborarea tezei și al soluțiilor pronunțate de instanțele judecătorești, citate și analizate în cuprinsul ei, prin abordarea teoretică și practică a dispozițiilor legale în materie și prin analiza principalelor probleme controversate relevate de practica judiciară și de doctrină, încerc să aduc o minimă contribuție la fundamentarea soluțiilor, pe care le consider corecte și la crearea unei legislații moderne, care să răspundă noilor necesități ale societății.

Consider că practica judiciară asigură o mai ușoară înțelegere a materiei analizate și în același timp îmbracă lucrarea cu un conținut practic.

La elaborarea acestui studiu, mi-am propus să analizez dispozițiile legale, literatura juridică și practica judiciară privind drepturile omului, prin raportare nu numai la regulile aplicabile în dreptul românesc, ci și la legislația altor state, care cunosc această instituție juridică, în speță la legislația europeană.

Prin studiul comparativ al dispozițiilor legale, care o reglementează, prin cercetarea detaliată a problemelor apărute în practica judiciară din țara noastră și din străinătate sau dezbătute în doctrină și prin încercarea de a găsi noi soluții legislative și practice de rezolvare a acestor probleme, fiind de profesie un practician al dreptului, preocupat de studiul juridico-canonic, sper că am reușit să aduc cel puțin o modestă contribuție la fundamentarea teoretică și practică a noțiunii de drept al omului.

Noutatea științifică a lucrării.

Elementul de noutate al acestei lucrări îl reprezintă strânsa legătură dintre drepturile omului în legislația română și legislația nomocanonică privind drepturile și libertățile omului, pe care a lăsat-o istoria și, pe care o aplicăm astăzi, între instrumentele drepturilor omului, practica judiciară, biserică și obiceiurile preluate din vechime. Revelația lui Dumnezeu, transcrisă de biserică, reprezintă un adevărat izvor al drepturilor omului, izvor, de la care s-au documentat toți filozofii, teologii și juriștii lumii. Așadar, izvoarele principale ale drepturilor omului sunt adevărurile revelate de credință și normele morale desprinse din Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, normele canonice sau canoanele cuprinse în colecția fundamentală de canoane, obiceiul de drept bisericesc și normele canonice stabilite prin consensul unanim al bisericilor și legile fundamentale ale

statelor. Toate acestea derivă din voința divină, sunt creații ale acesteia⁵.

Noutatea științifică constă și în cercetarea complexă a problemelor teoretice, metodologice și aplicative ale instituției Drepturilor Omului în România, în legislația europeană, în practica judiciară și considerațiile juridico-canonice ale acestora, în baza căreia sunt formulate concluziile de final cu privire la aplicarea practică a acestora. Consider că se creează posibilități noi pentru aplicarea și folosirea reală a datelor științifice, în scopul activizării, realizării și modernizării aplicării și înțelegerii drepturilor omului.

Izvoarele folosite

Noțiunile fundamentale cu privire la drepturile omului, așa cum au fost ele definite în acest studiu sunt izvoarele și literatura de specialitate. Am folosit, ca bază a elaborării prezentei teze, izvoare formale ale dreptului intern, precum ordonanțele de urgență în domeniu tratat, legile, în care intră Constituția României, codurile civil, penal, codul de procedură civilă, codul de procedură penală, codul muncii, codul de drept canonic, codul familiei. Alte izvoare formale folosite sunt cutuma, practica judecătorească, doctrina și dreptul autonom. De asemenea, ca bibliografie am utilizat și izvoarele formale ale dreptului internațional public, tratate, cutume, actele organizațiilor internaționale, actele finale ale conferințelor internaționale și izvoare ale dreptului internațional privat, precum și izvoarele dreptului Uniunii Europene, inclusiv principiile generale ale dreptului Uniunii. Este considerat izvor de drept în statele membre dreptul comunitar, care are chiar prioritate față de ansamblul dreptului național al fiecărei țări. În dreptul comunitar intră tratatele internaționale de înființare, reorganizare și lărgire a Comunității Europene, normele juridice elaborate de instituțiile comunitare (regulamente, decizii, recomandări), precum și deciziile Curții de Justiție, de care am uzitat cu interes și precizie în întocmirea proiectului meu de cercetare.

Alte izvoare folosite sunt Biblia, dicționarele de drept canonic, manualele de drept canonic, comentariile celor mai cunoscuți canoniști, începând cu cei mai vechi până la cei contemporani.

⁵ I. N. Floca , *Drept Canonic Ortodox , Legislație și administrație bisericească*, vol. I , Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R. , București , 1990 , p. 72.

În elaborarea acestei lucrări am valorificat pe lângă lucrările științifice de specialitate ale distinsului meu profesor-îndrumător, Nicolae V. Dură, și alte studii de cercetare academică, culegeri de documente publicate în țară și străinătate. Am avut la bază și soluțiile C.E.D.O. în materia Drepturilor Omului în cazuri concrete.

Lista bibliografică a lucrărilor consultate am prezentat-o în ultima parte a lucrării.

Metodologia cercetării științifice

În elaborarea obiectivelor prezentei lucrări, pentru o prezentare sistematică am abordat mai multe metode de cercetare specifice cercetării juridice și canonice, respectiv metoda documentării, a cercetării bibliografice, metoda formal juridică, metoda logică, metoda comparativă, metoda analitică, metoda sociologică, metoda cantitativă, metoda analizării procedeului cazuistic și metoda istorico-canonice.

Metodologia juridică este *acel sistem al unor factori de relativă invarianță într-un număr suficient de mare de metode, factori ce au ca obiect raporturile, legăturile, relații ce se stabilesc între diferite metode în procesul cunoașterii fenomenului juridic.*⁶

Metoda documentării, a cercetării bibliografice a fost prima metodă de realizare a acestui proiect de cercetare. Astfel, analiza dispozițiilor legale, care reglementează drepturile omului a fost realizată prin procedeul ***cercetării bibliografice, respectiv a documentării***, prin raportare la o perioadă relativ extinsă, începând din antichitate până în prezent, documentarea vizând de asemenea și reglementările cuprinse în jurisprudența Curții europene a Drepturilor Omului și în jurisprudența românească, precum și punctele de vedere exprimate în doctrină. Această metodă a fost aplicată și cu referire la *doctrina de referință în materia dreptului european al drepturilor omului, în materia dreptului românesc al drepturilor omului și în materia dreptului canonic.*

De asemenea, am folosit și ***metoda logică***, având în vedere prevederile legislative în acest domeniu și jurisprudența europeană și românească și faptul că, dreptul este o știință eminamente deductivă. Atât în partea teoretică, cu privire la protecția drepturilor omului, cât și în jurisprudența europeană și românească, s-a impus necesitatea argumentării ca o cerință *sine qua non*. Logica juridică privește logica normelor și, într-un sens larg, are în vedere elementele constructive de argumentare juridică. Metoda

⁶ N. Popa, A. Răducanu, *Quelques consideration sur la notion de la methodologie juridique*, Analele Universității București, Drept, numărul 2, 1983, p. 34.

logică este folosită în orice act de gândire științifică.

Metoda comparativă a fost de asemenea un instrument esențial în realizarea prezentului proiect, deoarece am prezentat reglementările legale și interpretările jurisprudențiale ale drepturilor omului în dreptul european, românesc și în biserică. Compararea conceptului de drept și drepturile omului în diverse state, a normelor acestora s-a dovedit de fiecare dată eficace în procesul metodologic de studiere a fenomenului juridic.

Metoda cantitativă folosită în cercetarea științifică juridică și în practica dreptului a izvorât din nevoia de a conferi noi valențe acestei cercetări.

Metoda analizării procedurii cazuistic, integrată de fapt în metoda definită în cercetarea juridică, ca fiind **metoda cantitativă** s-a impus de asemenea, deoarece explicarea și analiza acestui domeniu, nu putea fi separată de practica dreptului, mai ales în domeniul aplicării protecției drepturilor omului, care au și un caracter preponderent jurisprudențial.

Metoda istorico-canonică, extrem de importantă, m-a ajutat în elaborarea prezentei teze, deoarece am dezvăluit sensul evenimentelor trecute din punct de vedere istoric și canonic, a regularităților ce prezidează la succesiunea acestora, regularități ce-și exercită influența asupra dreptului, determinând modificări în conținutul reglementărilor și fizionomii specifice instituțiilor juridice. Cunoașterea dreptului constituie un important document și pentru istorie. Astfel, am prezentat din punct de vedere istoric evoluția acestuia, vorbind despre Legea celor XII Table, care a rezistat, cu mici modificări, timp de peste zece secole, vasta operă legislativă a lui Iustinian sunt monumente juridice, legea țării sau obiceiul pământului, ce erau socotite ca un drept vechi, pravilele, ce oglindesc schimbările petrecute în viața economică, politică, culturală a țărilor române, dar în egală măsură, acestea stau dovadă evoluției istorice. În îndelungata istorie a poporului român, formele dreptului vechi fac proba spiritului umanist, al setei de dreptate și adevăr, de morală creștină, care au caracterizat acest popor.

Concluziile istoricului sunt extrem de utile în cunoașterea tuturor sistemelor de drept, așa cum istoricul trebuie să se aplece asupra documentului juridic.

Metoda sociologică reprezintă o direcție de cercetare cu reale foloase pentru cunoașterea realității juridice, deoarece dreptul, indiferent de formele sale, este totdeauna

fondat pe recunoașterea colectivă, și nu s-ar putea stabili acea corespondență între obligațiile unora și pretențiile altora. Așa cum reiese din tot conținutul prezentei teze și din conținutul drepturilor omului, dreptul este social prin vocație și prin conținut.

De asemenea, cercetările sociologice juridice dau o perspectivă nouă studiului realității juridice, ca realitate socială, verificând modul, în care societatea influențează dreptul și suportă, la rândul-i influența din partea acestuia. Științele juridice studiază dreptul din interior, iar sociologia din exterior. Cercetarea sociologică a dreptului exemplită faptul că, între fenomenele sociale există unele care au un caracter juridic deosebit, legile, activitatea jurisdicțională, activitatea administrativă, denumite și fenomene juridice primare⁷, deoarece trăsătura juridică le identifică cu dreptul.

Structura lucrării

Prezenta teză de doctorat este structurată în trei părți, la care se adaugă introducerea și partea finală specifică concluziilor și recomandărilor.

Din punct de vedere juridic, drepturile omului reglementează raporturile ce se stabilesc între stat și proprii săi cetățeni. În ceea ce privește protecția, respectiv exercitarea practică a drepturilor omului, acest lucru nu se poate realiza efectiv, decât într-o interferență cu ramurile dreptului intern, dreptului constituțional, dreptului civil și procesual civil, dreptului penal și procesual penal.

În prima parte, intitulată „Drepturile și Libertățile Fundamentale ale Omului după legislația europeană”, am prezentat o succintă evoluție a drepturilor omului din antichitate și până în prezent în legislația europeană, primele preocupări pentru protecția drepturilor omului, instrumentele juridice internaționale și europene care reglementează drepturile omului, precum și principale drepturi prevăzute în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, cât și poziția C.E.D.O. cu privire la acestea. Deciziile luate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului asigură, nu numai drepturile și libertățile fundamentale ale omului, ci și protecția lor în conformitate cu principiile stabilite de principalele instrumente juridice internaționale⁸.

Drepturile omului își au rădăcinile în multe culturi.

Codul lui Hammurabi a fost primul cod legislativ scris. Acesta a urmărit să

⁷ J. Carbonnier, *Sociologie juridique*, A. Colin, Paris, 1977, p. 17.

⁸ I.I. Popa, *Substanța morală a dreptului*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 382.

impună domnia legii în regat, să distrugă răul și violența, să prevină opresiunile asupra celor slabi de către cei puternici, să înalțe țara și să promoveze binele oamenilor. Un rol important în evoluția drepturilor omului l-au reprezentat și Magna Carta engleză și Declarația Drepturilor din 1215, elaborată de nobilii englezi și membrii clerului împotriva abuzului de putere al regelui John I. Ea a enumerat o serie de drepturi și a pus bazele principiului egalității în fața legii.

Am început prin definirea conceptelor de „drept” și „drepturile omului”, prezentând apoi influențele dreptului natural în relația cu persoana umană, vasta geneză a drepturilor omului din antichitate, Evul Mediu și până în prezent.

Cunoașterea dreptului, a existenței, a rațiunii, a modului său de a fi și a naturii lui a dus în mod firesc la dezbateri, controverse și dispute de idei⁹.

Cuvântul „drept” este traducerea lui „jus” ce provine din sanscritul „jaos” și care înseamnă ceva ce este cerut sau permis potrivit unei reguli moral sociale¹⁰. Astfel, a fost preluat acest cuvânt și în latină, de unde și expresia de „drept” în sensul „sfânt”, „bun”¹¹.

Urmărind aceeași valoare morală, a fost preluat cuvântul „jus”(drept) și în limba română, dar pe parcurs înțelesul acestuia s-a schimbat. În prezent, prin drept se înțelege conformitatea cu prevederile legii și o sumă de norme care reglementează raporturilor sociale dintre indivizi¹².

Prin „drepturile omului” se poate înțelege tot ceea ce este revendicat și permis de un om conform unei norme morale, sociale sau juridice, de aici rezultând și natura diferită a acestor drepturi, care își găsesc temei atât în „jus naturale” și în „jus gentium”, cât și în regulile de conduită morală admise și practicate într-o societate democratică¹³.

Putem defini drepturile omului drept „atribute care asigură demnitatea și libertatea persoanelor și sunt dotate cu garanții organizate”.

Termenul de „libertate publică” este preferat de către autori în prezentarea legii, termenul de „drepturile și libertățile fundamentale”, mai degrabă se referă la surse:

⁹ N. V. Dură, *Ideea de Drept. Dreptul, Dreptatea și Morala*, în: *Analele Universității Ovidius*, Seria: Drept și Științe administrative, vol. I, 2004, pp. 15-46.

¹⁰ Idem, *Drepturile și libertățile omului în gândirea juridică europeană. De la „Justiniani Institutiones” la „Tratatul instituind o Constituție pentru Europa”*, în *Analele Universității Ovidius Constanța*, Seria Drept și Științe Administrative Numărul 1, 2006, p. 129.

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*.

acestea rezultă din norme juridice superioare¹⁴.

Drepturile omului sunt drepturi înnăscute, aceleași pentru toți oamenii lumii. Toți oamenii au dobândit dreptul să se bucure de ele prin calitatea lor de ființă umană, indiferent de apartenență etnică, religioasă sau de sex¹⁵. Persoanele umane au anumite îndreptățiri sau drepturi (individuale) robuste, inalienabile și independente față de orice aranjament politic și social, la preservarea și dezvoltarea unor capacități, care le întrețin propria existență și îi ajută să urmărească scopurile într-un fel pașnic, și la folosirea unor lucruri necesare vieții¹⁶.

Este interzis ca aceste îndreptățiri să fie călcate de cineva, fie o persoană, fie un grup sau o instituție, fără a aduce prejudicii „locului” persoanei în spațiul public al moralității și al politicului¹⁷.

Prin această lucrare doresc să aduc în atenție strânsa legătură dintre legislația canonică, nomocanică și legislația europeană și română referitoare la drepturile omului. La români, relația ontică dintre drept și morală, între ceea ce este „drept” și „bun”, între drept și religie a fost învederată și prin faptul că, însăși distribuirea dreptății s-a făcut în numele „legii sfinte”¹⁸.

Dreptul natural este înscris în legea firii. Dreptul natural și legea morală, sădită în inima omului de la creație, sunt deci afirmate prin puterea rațiunii umane, cu care este hărăzită ființa umană, indiferent dacă este sau nu una religioasă sau morală. Vechile popoare făceau confuzie între drept și morală. Romanii au depășit această confuzie, dovada că, încă din epoca veche, normele de drept erau desemnate prin intermediul de Jus, iar cele religioase prin termenul de Fas.¹⁹ Moralitatea, cunoașterea și aspirația spre sacru sunt condiții absolut necesare pentru o bună guvernare și sunt condiții rezonabile, pentru a avea un criteriu al bunului cetățean²⁰.

Drepturile și libertățile fundamentale ființei umane sunt cele subiective, aparținând tuturor cetățenilor. Ele sunt garantate de Constituție și legi naționale și internaționale,

¹⁴ N. Fricero, *Droit europeen des droits de l'homme*, Mementos LMD, Master, Ed. Gualino, Paris, 2007, p. 16.

¹⁵ D. Niță, *Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene*, www.europeana.ro, p. 2.

¹⁶ M. Dumitru, *Explorări logico-filozofice*, Ed. Humanitas, București, 2004, p.316.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ N. V. Dură, *Drepturile și libertățile omului în gândirea juridică europeană...*, p. 129.

¹⁹ C. Stoicescu, *Curs elementar de drept roman*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 24.

²⁰ D. Crăciun, V. Morar, V. Macoviciuc, *op. cit.*, p. 231.

devenind indispensabile vieții, libertății, demnității și dezvoltării ulterioare a personalității umane²¹.

Drepturile omului nu se pot legitima cu lozinca revoluției franceze, ci aceste drepturi trebuie raportate și evaluate în perspectiva principiilor umanist-creștine exemplificate în Evanghelia lui Iisus Hristos – Dumnezeu, unde dragostea față de om a fost adevărată prin jertfa de pe Golgota. De aceea, drepturile omului trebuie situate și afirmate înainte de toate, în lumina Revelației biblice, care exclude orice interpretare tradițională privind drepturile omului.²²

O dată cu apariția creștinismului, cu mesajul său privind obârșia comună a neamului românesc (cf. Gal.3,28), de fraternitate și de dragoste față de semenul nostru, ideea de libertate a suferit și ea o transformare radicală atât în conținutul ei, cât și în modul ei de exprimare conceptuală, de unde și punerea în circulație de către teologia creștină, din Evul Mediu a noțiunii de „liber arbitru”, care a fost conceptualizată ca o expresie a afirmării libertății, pe care o are omul de a colabora sau nu cu harul lui Dumnezeu²³.

În democrațiile moderne, afirmarea și respectul drepturilor omului constituie o caracteristică esențială, atât pe plan național, a regimurilor constituționale și politice din fiecare țară, cât și pe plan internațional²⁴.

Drepturile omului au origini relativ recente în dreptul internațional. Acestea apar în mod esențial după al doilea război mondial, ca și reacție la atrocitățile comise împotriva ființei umane: Declarația universală a drepturilor omului din 10 decembrie 1948 stă la baza acestui proces de internaționalizare. Dar în mod special, din Convențiile regionale a luat naștere o protejare eficientă a drepturilor, recurgându-se la justiționalitatea regulilor. Exemplul trasat de către Convenția europeană a drepturilor omului (semnată în 4 noiembrie 1950, intrată în vigoare în 3 septembrie 1953 este ratificată de statul francez în 3 mai 1974) este de actualitate sub acest aspect. Convenția a instituit Curtea europeană a

²¹ N. V. Dură, *Drepturile și libertățile fundamentale ale omului și protecția lor juridică. Dreptul la religie și libertate religioasă*, în „Ortodoxia”, 2005, numărul 3-4, p. 7.

²² N. V. Dură, *Bisericele Europei și „Uniunea Europeană, ecumenism, reconciliere creștină și unitate europeană*, în Studii Teologice, An III (2001), numărul 3-4, p. 109.

²³ Idem, *Drepturile și libertățile fundamentale ale omului și protecția lor juridică. Dreptul la religie și libertatea religioasă*, în „Ortodoxia” Numărul 3-4 / 2005, p. 13.

²⁴ C. Brânzan, *Avocatul Poporului, o instituție la dispoziția cetățeanului*, Ed. juridică, București, 2001, p. 17.

drepturilor omului, al cărui sediu este la Strasbourg și i-a atribuit acesteia competență de a sancționa statul care nu respectă drepturile garantate²⁵.

Cu Magna Carta Libertatum din 1215 a început lunga perioadă, de aproape 800 de ani, de constituire a ceea ce numim noi astăzi instrumente de protecție și de promovare a drepturilor omului. Aceasta a luat naștere ca urmare a neînțelegerilor survenite între nobilimea engleză și regele Ioan.

Primele tratate internaționale de drepturile omului au fost adoptate în secolele XIX-XX. Ele cuprind o serie de probleme legate de drepturile omului, cum ar fi sclavia, negoțul de persoane, condițiile inumane de muncă și munca copiilor.

În societatea contemporană apare ca obligatorie recurgerea la principiile, care asigură transparența gestiunii publice, participarea la luarea deciziilor într-un mod adecvat a persoanelor ale căror drepturi și interese sunt în joc, ascultarea persoanelor implicate, motivarea deciziilor, comunicarea criteriilor de apreciere, etc.²⁶

După trei ani de la adoptarea Cartei a fost adoptată Declarația Universală a Drepturilor Omului. Declarația Universală a Drepturilor Omului a fost adoptată la 10 decembrie 1948 de către Adunarea Generală a ONU și este primul document cuprinzător în sfera drepturilor omului, adoptat de o organizație internațională. Declarația Universală cuprinde două mari categorii de drepturi: drepturile civile și politice și drepturile economice, sociale și culturale.

Aceasta a marcat începutul unei noi etape în domeniul protecției drepturilor omului, fiind primul document cu vocație universală. În același timp ea aduce o nouă viziune asupra drepturilor omului. Declarația cuprinde 30 de articole, iar noutate în privința drepturilor fundamentale este cea a drepturilor economice, sociale și culturale. Sunt amintite și drepturile mamei și copilului, ale persoanelor în vârstă și cele ale invalizilor, dreptul la educație și la participarea la viața culturală a comunității²⁷.

Declarația Universală a Drepturilor Omului a fost urmată de o serie de Convenții, amendamente, protocoale și acorduri. Cele mai importante sunt: Convenția privind statutul refugiaților din 1951, Convenția Organizației Internaționale a muncii privind

²⁵ N. V. Dură, *Drepturile și libertățile fundamentale ale omului și protecția lor juridică...*, p. 7.

²⁶ N. Pavel, *Protecția juridică contemporană a drepturilor omului*, Vol. I, Ed. Fundației România de Măine, București, 2007, p. 64.

²⁷ N. Robinson, *The Universal Declaration of Human Rights. Its Origin, Significance, Application and interpretation*, p.100.

egalitatea de remunerare din 1951, Convenția privind drepturile politice ale femeilor din 1952, Convenția privind statutul apatrizilor din 1954, Convenția privind abolirea muncii forțate din 1961, Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială din 1965, Protocolul privind statutul refugiaților din 1966, Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din 1966, Convenția împotriva torturii și a altor pedepse și tratamente de cruzime inumane sau degradante din 1984, Convenția privind drepturile copilului din 1989, etc.

Primul instrument juridic internațional cu forță obligatorie a fost Convenția Europeană a drepturilor omului, ce a fost semnată la 4 noiembrie 1950 și a intrat în vigoare din anul 1953. Convenția Europeană a drepturilor omului conține 18 articole. Dintre acestea, un număr 11 explică drepturile omului prezentate în Declarația Universală de la 1948. Celelalte drepturi se referă la respectarea acestora. Drepturile, ce sunt garantate de Convenția europeană sunt puse în aplicare atât la nivel național, cât și internațional, Convenția având chiar statut de drept intern.

La 16 decembrie 1966 au fost adoptate cele două pacte și un protocol facultativ, respectiv Pactul Internațional al Drepturilor Civile și Politice, Protocolul facultativ la Pactul Internațional al Drepturilor Civile și Politice și Pactul Internațional al Drepturilor Economice, Sociale și Culturale.

În data de 3 și 4 iunie 1999, Consiliul European a demarat la Köln lucrările unei noi conferințe interguvernamentale, ce să trateze reforma prevăzută în „Protocolul instituțional”.

Tratatul aduce modificări următoarelor instituții europene: Parlamentul European, Consiliul, Comisia Europeană, Curtea de Justiție și Curtea de Conturi, cărora li se adaugă și două organe comunitare consultative, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor. Constituția europeană a introdus printre dispozițiile sale și aspectul referitor la atribuirea unui catalog propriu de drepturi Uniunii. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii europene, proclamată la 8 decembrie 2000, la Nisa, a fost integrată în Constituție și constituie Partea a II-a a acesteia. Dispozițiile sale au forță juridică constrângătoare, fără, totuși ca aceasta să conducă la o extindere a competenței Uniunii²⁸.

Tot în prima parte, am sintetizat o clasificare a drepturilor omului, așa cum a fost

²⁸ A. Fuerea, *Manualul Uniunii Europene*, Ediția a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2006, p .295.

ea descrisă în literatura de specialitate. Astfel, există trei generații de drepturi ale omului.

Prima generație de drepturi a cuprins drepturile civile și politice, dreptul la viață, dreptul la asociere, dreptul la judecată dreaptă, libertatea de expresie, dreptul de participare la viața politică a societății și așa mai departe.

A doua generație de drepturi a inclus drepturile sociale, economice și culturale, dreptul la o viață decentă, dreptul a muncă, dreptul la sănătate și la educație, dreptul de a se asocia într-un sindicat. Valoarea fundamentală, care a stat la baza celei de-a doua generații a fost egalitatea: accesul egal la servicii, oportunități sociale și economice echivalente. Drepturile sociale promovează participarea deplină la viața socială: dreptul la educație, dreptul de a avea o familie, dreptul de a petrece timpul liber, dreptul la sănătate, dreptul la non-discriminare. Drepturile economice se referă la standardele de viață, ca premisă a demnității și libertății umane: dreptul la muncă, la locuință, la asigurări sociale. Drepturile culturale cuprind dreptul de a participa liber la viața culturală a comunității, dreptul la educație, drepturi referitoare la păstrarea identității culturale. Recunoașterea drepturilor economice și sociale, în special în cazul în care au caracter personal, introduce o serie de modificări în modul de gândire despre drepturile omului.

Drepturile au fost prevăzute inițial într-o perspectivă individualistă și universală. Noile drepturi se referă mai mult decât la un individ izolat, la grupuri individuale (libertatea de asociere), ele se referă la oameni reali, ia în considerare nevoile persoanelor fizice situate în conformitate cu un anumit context social²⁹. Noile drepturi nu sunt destinate să înlocuiască libertățile tradiționale, ci să le completeze. Ele completează în sensul că, sunt adăugate, dar, de asemenea, în sensul în care, acestea permit să se materializeze prima. Ele sunt, de fapt, un răspuns la criticile de libertate formală, a căror relevanță a fost recunoscut mult dincolo de cercurile marxiste. Libertățile sunt lipsite de valoare cu excepția cazului în oameni sunt de fapt în măsură să le exercite³⁰.

A treia generație de drepturi promovează o categorie nouă de drepturi, aflate încă în curs de recunoaștere: drepturile colective ale societății sau ale persoanelor.

Cele trei generații de drepturi reflectă valorile și preocupările majore ale principalelor trei grupuri de interese de pe Glob: Occidentul, individualist din punct de

²⁹ D. Lochak , *Les droits de l'homme*, troisieme edition, Ed. La Decouverte, Paris, 2009, p. 41.

³⁰ D. Lochak , *op. cit.*, p.42.

vedere politic, Estul colectivizat cu orientare socială și țările în curs de dezvoltare ale Lumii a Treia³¹.

Tendința contemporană de a transforma mereu cerințele politice și cerințele etice în limba de drept și a drepturilor omului nu este lipsită de riscuri³². Soarta drepturilor economice și sociale certifică faptul că, acestea au fost treptat consacrate în dreptul pozitiv, chiar dacă securitatea lor se confruntă încă cu obstacole majore ale libertăților tradiționale³³.

De asemenea, am încercat să analizez, urmare unui studiu minuțios al doctrinei și jurisprudenței europene, principalele drepturi ale omului, așa cum sunt ele prevăzute în Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

În partea a doua intitulată „Legislația română actuală privind drepturile și libertățile fundamentale ale omului” am încercat să sintetizez evoluția și apariția principalelor drepturi în România, precum și caracterizarea acestora în sistemul de drept românesc. Descrierea drepturilor omului este bazată pe considerații de text și doctrină.

Drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor români, prevăzute în Constituția României, se pot clasifica în mai multe categorii: inviolabilitățile, drepturile și libertățile social-economice și culturale, drepturile și libertățile social-politice, și drepturile garanții.

Drepturile și libertățile fundamentale sunt în România obiect al dreptului constituțional și parte componentă a Constituției, irigând întreg sistemul juridic³⁴.

Influența protecției drepturilor omului reiese chiar din definiția dreptului civil „, aceea ramură, care reglementează raporturi patrimoniale și nepatrimoniale stabilite între persoane fizice și persoane juridice aflate pe poziții de egalitate juridică”³⁵. Cel mai important drept consacrat de Constituție și dezvoltat de normele dreptului civil este dreptul de proprietate³⁶. În doctrină, s-a subliniat rolul proprietății de garant al libertății moderne, cu mențiunea că funcția socială a proprietății nu trebuie să justifice atentatul la

³¹ J. W. Montgomery, *Drepturile Omului și Demnitatea Umană*, Ed. Cartea Creștină, Oradea, 2004, p. 27.

³² D. Lochak, *op. cit.*, p.44.

³³ *Ibidem*, p. 45.

³⁴ I. Dogaru, N. Popa, D. C. Dănișor, S. Cercel, *Bazele Dreptului Civil, volumul I, Teoria Generală*, Ed. CH. Beck, București, 2008, pp. 96-97.

³⁵ Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ediția a VII-a revăzută și adăugită de Marian Nicolae, Petrică Trușcă, Ed. Universul juridic, București, 2001, p. 16.

³⁶ S. Cercel, *Drept civil. Patrimoniul. Posesia. Proprietatea*, Ed. Universitaria, Craiova, 2002, p. 83.

existența acesteia³⁷. Am prezentat ca drepturi civile importante și dreptul la proprietate privată, exproprierea, dreptul la apărare și dreptul la moștenire.

De asemenea, așa cum am precizat mai sus dreptul constituțional are legătură cu toate ramurile de drept, reprezentând legea fundamentală a acestora. Constituția consacră un capitol distinct autorității judecătorești, determinând principiile de bază ale activității judiciare: principiul independenței judecătorilor, publicitatea ședințelor de judecată, desfășurarea procedurii judiciare în limba română și inamovibilitatea judecătorilor³⁸. În același timp, ea stabilește și unele norme privitoare la organizarea și rolul Consiliului Superior al Magistraturii³⁹.

Nu numai în dreptul civil se regăsesc drepturile fundamentale, ci sunt numeroase garanții pentru drepturile fundamentale ale cetățeanului, ce au incidență în procesul penal. Astfel de drepturi și libertăți fundamentale sunt egalitatea în drepturi, libertatea individuală, dreptul la apărare și prezumția de nevinovăție, inviolabilitatea domiciliului și secretul corespondenței, libertatea de exprimare, etc. .

Pe lângă dreptul constituțional, dreptul civil, de procedură civilă, dreptul penal regăsim drepturile fundamentale ale omului și în dreptul procesual penal.

Noua Constituție a României consacră numeroase norme reglementării unor domenii, care interesează în mod direct dreptul procesual penal⁴⁰.

Cea de-a doua parte cuprinde și un element important și anume, jurisprudența în materia drepturilor omului, o serie de decizii ale Curților de Apel din România, care fac mai clară înțelegerea noțiunilor și a problematicii cu care se confruntă România în prezent. Marcând importanța practică, am detaliat principalele drepturi din Constituția României, Codul Civil, Codul Penal și libertatea religioasă așa cum este ea prevăzută de Legea 489/2006. Consider că, practica judiciară pe care am expus-o, practică ce nu a fost publicată, este elocventă, pentru a înțelege aplicarea în practică a protecției drepturilor omului. Din multitudinea dosarelor aflate pe rolul instanțelor judiciare din România, cele mai puține se referă la drepturile omului. Acestea privesc dreptul la liberă exprimare, dreptul la un proces echitabil, dreptul la propria imagine, la viață privată, dreptul la

³⁷ F. Baias, B. Dumitrache, M. Nicolae, *Regimul juridic al imobilelor preluate abuziv. Legea numărul 10/2001 comentată și adnotată*, Ed. Rosetti, București, 2001, p. 10.

³⁸ I. Leș, *Tratat de drept procesual civil*, ediția 4, Ed. Ch. Beck, București, 2008, p. 17.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ I. Neagu, *Tratat de procedură penală, Partea Generală*, Ed. Universul juridic, București, 2008, p. 35.

proprietate.

Judecătorii și toți actorii diverselor profesii juridice trebuie să-și asume în mod responsabil principiile jurisprudenței CEDO. Datorită tergiversării dosarelor, a neînțelegerii drepturilor fundamentale, a birocrăției mult prea mari, a neaplicării dreptului conform cerințelor europene, a discriminării, a corupției. România este mereu trasă la răspundere și criticată.

Domeniul drepturilor omului transpus în practică este unul greoi și neaccesibil multor români, datorită lipsei de informare și a necunoașterii Constituției.

Deoarece, Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale are o aplicabilitate directă în sistemul român de drept, am considerat necesară aprofundarea principalelor drepturi, având în vedere necunoașterea acestora sau înțelegerea deficitară a unor termeni așa cum au fost definiți de Curtea Europeană a Drepturilor Omului și de instanțele din România.

În practica personală, am observat că, actorii din sistemul judiciar românesc se feresc de aplicarea dreptului comunitar și de inserarea în hotărârile judecătorești a articolelor referitoare la drepturile omului din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, deși Convenția a dobândit aplicabilitatea directă în dreptul intern, iar cunoașterea jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului a devenit o obligație pentru magistrați. Aplicabilitatea directă a Convenției este asigurată printr-un mecanism de ordin constituțional, care o integrează în dreptul nostru intern.

Aplicarea directă conferă tuturor cetățenilor României, dreptul de a invoca dispozițiile Convenției, interpretate în lumina jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, direct în fața instanțelor naționale române. În același timp, permite judecătorului român să pronunțe soluții întemeiate pe dispozițiile acesteia și pe jurisprudența Curții.

Partea a III-a cuprinde considerații juridico-canonicale ale drepturilor omului, care întregesc noțiunile de drept, dreptate și lege. Drepturile omului au fost consemnate încă din antichitate, dar nu se poate afirma că, ele nu datorează nimic creștinismului⁴¹.

La baza drepturilor omului se află demnitatea umană, dreptul la liberă dezvoltare a personalității, egalitatea în fața justiției și tratamentul nepreferențial, libertatea

⁴¹*Ibidem*, p. 386.

religioasă și de conștiință, libertatea de expresie, a presei, a informațiilor și a educației, libertatea de întrunire și asociere, libertatea circulației, libertatea profesiei și a muncii, inviolabilitatea domiciliului, garantarea proprietății și a dreptului de moștenire, dreptul la azil și petiție, precum și drepturi legale, ca de exemplu dreptul la un proces echitabil⁴².

Pentru a înțelege istoria drepturilor omului, trebuie să plecăm de la apariția dreptului, de la începutul bisericii, al revelației lui Dumnezeu, pentru că, cercetarea trecutului reprezintă o cinstire adusă înaintașilor noștri și o dovadă, nu numai a evoluției pe plan social, cultural, economic, politic, ci, în același timp, și o stringentă necesitate a obiectivității⁴³. Istoricii au pus în lumină vechimea și perpetuarea poporului nostru pe aceste meleaguri, arătând etapele străbătute până în zilele de azi, când ne-am constituit într-un stat liber, suveran și de sine stătător⁴⁴.

Europa, înainte de venirea creștinilor era total păgână și lipsită de o cultură în ceea ce privește omul și valoarea lui. Prin venirea creștinismului, învățătura Mântuitorului Iisus Hristos a revoluționat toate categoriile sociale, iar omul a primit o valoare cosmică⁴⁵.

Apoi, au apărut marii teologi și umaniști ai Bisericii ecumenice, Origen, Tertulian, Ciprian de Cartagina, Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz, Grigorie de Nyssa, Ioan Gură, de Aur, Ambrozie al Mediolanului, Ieronim, Augustin de Hipona, etc., ale căror lucrări au influențat cultura și civilizația statelor europene. Drepturile omului se fundamentează juridic în primul rând pe legea morală, naturală, și apoi pe normele naționale și internaționale.

Astfel, în partea a III-a am descris drepturile omului și libertățile fundamentale în legislația canonică și nomocanonică, în Sfânta Scriptură, în Vechiul și Noul Testament. Vechiul Testament cuprinde și norme juridice, adică legi de drept, din cauza neputinței omului de a-și alcătui el singur norme juridice. Noul Testament nu cuprinde însă norme juridice, norme de drept propriu-zise, deși unele dintre normele sau dintre îndrumările pe care le conține pentru viața creștină sunt uneori prezentate ca norme juridice sau ca legi

⁴² I. Moroianu Zlătescu, *Declarația Universală a Drepturilor Omului – document fondator al sistemului drepturilor omului*, Revista Română de Drepturile Omului, numărul 4/ 2009, p. 6

⁴³ G. Cristea, *Istoricul Mănăstirii Hurezu*, Ed. Conphys, 2003, p.9.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ *Ibidem*.

de drept⁴⁶. Dintre îndrumările Mântuitorului, cele mai grăitoare sunt cele privitoare la îndatorirea creștinilor de a aplica, în raporturile dintre ei, precum și în raporturile cu toți oamenii, legea dragostei creștine, lege pe care Mântuitorul o amintește în mod expres de mai multe ori, numind-o „legea nouă”⁴⁷, „Lege nouă vă dau vouă să vă iubiți unii pe alții precum și Eu v-am iubit pe voi.” (Ioan 13, 3,4).

Decalogul cu cele 10 porunci este cel mai reprezentativ document biblic privind drepturile omului. El cuprinde îndatoririle credinciosului față de Dumnezeu. Legea Vechiului Testament cuprinde porunci morale, ceremoniale și civile.

Mi-am dorit, prin acest studiu bazat pe doctrină și practică, să realizez o armonizare a drepturilor omului în legislația europeană și română cu legislația canonică și nomocanică, cu normele acesteia. Se poate ușor observa legătura strânsă între poruncile lui Dumnezeu, așa cum au fost ele revelate și drepturile fundamentale ale omului prevăzute în Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în Constituția României, în Dreptul Civil, în Dreptul Penal, cât și în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și în jurisprudența românească. Drepturile fundamentale se regăsesc și în Sfânta Scriptură. Sfânta Scriptură îndrumă credincioșii să-și îndeplinească îndatoririle, pe care le au în familie, în societate, cu toți semenii, să muncească, să învețe, să se exprime liber, să gândească liber, să fie demni, să-și manifeste liber credința, să nu fure, să nu ucidă, să iubească, chiar și pe vrăjmașul său, să protejeze mediul înconjurător, să conlucreze cu semenii în pace și înțelegere. De asemenea, îi învață să prețuiască viața, sub toate formele ei, viața fiind darul cel mai de preț al omului. Creștinii, fiind motivați de către învățătura Bisericii despre demnitate, libertatea și drepturile omului, sunt chemați să aibă o acțiune socială morală.

Așa cum am precizat în ultimul capitol, creștinismul ortodox este dator să caute în tradiția sa spirituală și culturală idei și realizări, care corespund drepturilor omului și să le pună în evidență. Acestea includ viziunea patristică a persoanei, spiritul ecumenic al ortodoxiei, respectul pentru identitatea culturală a popoarelor evanghelizate, conținutul social al ethos-ului creștin, ideea comunității. Astfel, putem vorbi despre o continuitate între tradiția creștină ortodoxă și tradiția drepturilor omului. Afirmarea drepturilor omului

⁴⁶ I. N. Floca, op. cit., p. 72.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 74.

și înțelegerea lor profundă dintr-o perspectivă ortodoxă dezvăluie conținutul umanist al ethos-ului ortodox și evidențiază responsabilitatea noastră față de întreaga lume.

Baza și scopul Bisericii Ortodoxe, cu privire la învățătura despre drepturile omului, este reprezentată de credința fundamentală că, Dumnezeu este izvorul întregului bine⁴⁸.

La final , urmează partea de concluzii, în care am surprins importanța lucrării și am adus o serie de argumente pentru aplicarea drepturilor omului în toate domeniile de activitate.

Așadar, am încercat să abordez drepturile fundamentale ale omului într-o manieră interdisciplinară, ce a avut la bază dreptul european, aplicarea drepturilor omului în România, dreptul civil, penal, cât și cel bisericesc, pentru a-mi aduce o contribuție la înțelesul și aplicarea în practică cu mai multă ușurință a acestor instituții de către justițiabili, magistrați, teoreticieni, filozofi, studenți, etc.

În opinia mea, modul de administrare al cazurilor în tribunale și calitatea sentințelor trebuie îmbunătățite. Studii oficiale confirmă posibilitatea influențării de către executiv a deciziilor rezultate din procedurile judiciare. Cu toate acestea, schimbările legislative și de organizare introduse în sistemul judiciar din România ar trebui să sprijine independența și eficientizarea acestuia. Punerea lor în practică reprezintă o prioritate.

Sper ca, acest studiu să aducă prin conținutul ei, un aport semnificativ la înțelegerea, cât mai clară a aplicabilității jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului în jurisprudența românească. De asemenea, din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului reiese faptul că, atunci când există un precedent, trebuie să se judece după acesta, ceea ce este valabil și în jurisprudența americană. Or, în România, numărul mare de recursuri în interesul legii demonstrează aplicabilitatea diferită a principiilor de drept, înțelegerea diferită a unor texte de lege, pronunțarea de hotărâri diferite în spețe cu același obiect, discriminarea cetățenilor din România nefiind importantă.

România continuă să respecte drepturile omului și libertățile fundamentale, înregistrând în continuare progrese în mai multe domenii.

În ceea ce privește libertatea de expresie, situația juridică a jurnaliștilor s-a

⁴⁸ S. S. Harakas, *Drepturile Omului: Perspectiva Ortodoxiei Răsăritene*, în Nicolae Răzvan Stan (Editor), *Biserica Ortodoxă și drepturile omului: paradigme, fundamente, implicații*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 346.

îmbunătățit, însă situația economică a multor organizații de presă rămâne precară, fiind nevoie de eforturi suplimentare pentru a garanta independența media.

Deși restituirea terenurilor agricole este aproape finalizată, este nevoie de o abordare mai rapidă și mai transparentă în ceea ce privește continuarea restituirii imobilelor și a proprietăților religioase.

Aplicarea defectuoasă a legislației românești în domeniul proprietății, mai ales în materie de restituire de imobile naționalizate a defavorizat România în fața Curții Europene. CEDO a pronunțat hotărârea-pilot împotriva României, pentru că nu a oferit despăgubiri foștilor proprietari păgubiți de regimul comunist. Odată pronunțată hotărârea, statul român este obligat să remedieze legislația și să plătească foștilor proprietari acele despăgubiri obținute în instanțele naționale și la CEDO.

Cetățenii României trebuie să cunoască foarte bine drepturile fundamentale pentru a evolua pe scara socială, pentru a munci și pentru a se forma în acord cu cerințele europene.

Bibliografie selectivă:

I. IZVOARE

1. Biblia, Ed. Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993,
2. Noul Testament cu Psalmii, tipărit sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Iustin, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1983,
3. Noul Testament, tipărit sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, versiune revizuită, redactată și comentată de Bartolomeu Valeriu Anania, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.
4. Canoanele Bisericii Ortodoxe, însoțite de comentarii de Dr. Nicodim Milaș, trad. De Dr. Nicolae Popovici și Uroș Kovincici, Tipografia Diecezană, Arad, 1930-1936,
5. Canoanele Bisericii Ortodoxe, note și comentarii de Constantin Dron, vol. I, ediția a II-a, Tipografia cărților bisericești, București, 1933,
6. Canoanele Sfintei Biserici Ortodoxe de Răsărit, așezate pe cestiuni și cu interpretări, vol. I, de Prof. Dr. D. G. Boroianu, Ed. Dacia, Iași, 1899,
7. Canoanele Bisericii Ortodoxe, note și comentarii de Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca, edițiile Sibiu, 1993, 2006,
8. Codul de Drept Canonic, Institutul Teologic Romano-Catolic, ediție bilingvă, trad. de I. Tamaș, Ed. Sapienția, Iași, 2004,
9. Codul Civil, promulgat la 4 decembrie 1864, cu modificările și completările ulterioare,
10. Constituția României, publicată în Monitorul Oficial al României numărul 767/31.10.2003,
11. Noul Cod civil, Legea numărul 287/2009, publicată în Monitorul Oficial al României numărul 511 din 24 iulie 2009,
12. Codul de procedură civilă,
13. Noul Cod penal,
14. Codul de procedură penală,
15. Codul muncii, Legea numărul 53/2003, publicat în Monitorul Oficial al României numărul 72 din 5 februarie 2003, cu modificările și completările ulterioare,
16. Legea numărul 1/2000 pentru reconstituirea dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și forestiere, publicată în Monitorul Oficial al României numărul 8 din 12 ianuarie 2000, cu modificările și completările ulterioare,
17. Legea numărul 18/1991 privind fondul funciar, republicată în Monitorul Oficial al României numărul 1 din 5 ianuarie 1998, cu modificările și completările ulterioare,
18. Legea numărul 112/1995 pentru reglementarea situației juridice a unor imobile cu destinația de locuințe, trecute în proprietatea statului, publicată în Monitorul Oficial al României numărul 279 din 29 noiembrie 1995,
19. Legea numărul 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate abuziv în perioada 6 martie 1945- 22 decembrie 1989, republicată în Monitorul Oficial al României numărul 798 din 2 septembrie 2005 cu ultimele modificări aduse prin Legea numărul 1/2009 pentru modificarea și completarea Legii numărul 10/2001, publicată în M. Of. numărul 63 din 3 februarie 2009,
20. Legea numărul 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției precum și unele măsuri adiacente, publicată în Monitorul Oficial al României numărul 653 din 22 iulie 2005, cu modificările și completările ulterioare,
21. Legea numărul 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, cu modificările și completările ulterioare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, numărul 663 din 23 octombrie 2001,
22. Legea 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, publicată în Monitorul Oficial al României, partea I numărul 103 din 6 februarie 2002, cu modificările și completările ulterioare,
23. Legea numărul 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, numărul 70 din 3 februarie 2003,
24. Legea numărul 554/2004 a contenciosului administrativ, cu modificări și completări ulterioare publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, numărul 1154/2004,
25. Legea numărul 304 din 28/06/2004 privind organizarea judiciară, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, numărul 576 din 29/06/2004, cu modificările și completările ulterioare,
26. Legea numărul 303 din 28 iunie 2004, republicată, privind statutul judecătorilor și procurorilor, publicată în Monitorul Oficial al României numărul 826 din 13 septembrie 2005, cu modificările și completările ulterioare,
27. Legea numărul 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, publicată în Monitorul Oficial, Partea I numărul 557 din 23 iunie 2004, cu modificările și completările ulterioare,
28. Legea numărul 47 din 08 martie 2006 privind sistemul național de asistență socială publicată în Monitorul Oficial al României numărul 239 din 16 martie 2006, cu modificările și completările ulterioare,
29. Legea numărul 90/2008 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului numărul 116/2007 privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Prestații Sociale publicată în Monitorul Oficial al României 291 din 15 aprilie 2008, cu modificările și completările ulterioare,
30. Legea numărul 265/2006 pentru aprobarea Ordonanței de Urgență numărul 195/2005 privind protecția mediului publicată în Monitorul Oficial al României numărul 986 din 6 iulie 2006,
31. Legea numărul 489 din 28 decembrie 2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor, publicată în Monitorul Oficial numărul 11 din 8 ianuarie 2007,
32. Procedură de lucru privind desfășurarea activității rețelei EURES România până la realizarea și funcționarea deplină a portalului EURES România -2007,
33. Ordonanța de urgență a Guvernului României numărul 56 din 25 iunie 2003 privind unele drepturi ale persoanelor aflate în executarea pedepselor privative de libertate, aprobată prin Legea numărul 403/2003 publicată în Monitorul Oficial al României numărul 457 din 27 iunie 2003,
34. Ordonanța de Urgență numărul 195/2005 privind protecția mediului publicată în Monitorul Oficial al României numărul 986 din 6 iulie 2006,
35. Ordonanța de Urgență numărul 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice publicată în Monitorul Oficial al României numărul 442/2007,

36. Ordonanța de Urgență numărul 114/2007 pentru modificarea și completarea Ordonanței de Urgență a Guvernului numărul 195/2005 privind protecția mediului publicată în Monitorul Oficial al României numărul 713 din 22 octombrie 2007,
37. Ordonanța de Urgență numărul 164/2008 pentru modificarea și completarea Ordonanței de Urgență numărul 195/2005 privind protecția mediului publicată în Monitorul Oficial al României numărul 808/2008,

II. TRATATE, MANUALE, STUDII ȘI ARTICOLE

- 1) Adam, I., *Drept civil. Drepturile reale*, Ed. All Beck, București, 2002,
- 2) Airaksinen, T., *Ethics of Coercition and Authority*, University of Pitsburg Press, 1988,
- 3) Albu, I., *Dreptul familiei*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1975,
- 4) Alston, Ph., *Conjuring Up New Human Rights: A Proposal for Quality Control*, A.J.I.L., numărul 3/ 1984,
- 5) Alexandresco D., *Principiile dreptului civil român*, vol. I, Atelierele grafice SOCEC, București, 1926,
- 6) Alexandresco D., *Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român în comparație cu legile vechi și cu principalele legislațiuni străine*, București, 1926,
- 7) Alexy, R., *Conceptul și validitatea dreptului*, Ed. Paralela 45, Pitești, 2008,
- 8) Aristotel, *Politica*, Ed. Națională, București, 1924,
- 9) Antoniu, G., *Legea penală și limitele ei de aplicare, în Codul penal comentat și adnotat, Partea generală* de T. Vasiliu și colab., Ed. Științifică, București, 1972,
- 10) Baiaș, F., Dumitrache, B., Nicolae, M., *Regimul juridic al imobilelor preluate abuziv. Legea numărul 10/2001 comentată și adnotată*, Ed. Rosetti, București, 2001,
- 11) Baltador, M., *Constituția pe înțelesul tuturor*, Sibiu, 2003, Fundația Hanns Seidel reprezentanța din România,
- 12) Banciu, M., *Dreptul familiei*, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 1998,
- 13) Barbu, C., *Aplicarea legii penale în spațiu și timp*, Ed. Științifică, București, 1972,
- 14) Barbu, V., *Bisericile în Europa-un partener social? În volumul Un suflet pentru Europa*, Ed. „Anastasia” 2005,
- 15) Barry, N., *An Introduction to Roman Law*, Clarendon Press, Oxford, 1996,
- 16) Bauman, S., *Globalizarea și efectele ei sociale*, Ed. Antet, 1999,
- 17) Bătar, D., *Familia în dinamica societății*, Ed. Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2004,
- 18) Bălan, L., *Sistemul de asistență socială*, Ed. Conphis, Rm. Vâlcea, 2008,
- 19) Bălan, O.M., *Judecătorul, „un executant fără viziune”?* în Revista de Științe Juridice numărul 1/2010,
- 20) Beccaria, C., *Despre infracțiuni și pedepse*, Ed. Științifică, București, 1965,
- 21) Beleiu, Gh., *Drept civil român. Introducere în dreptul civil*, Casa de Editură și Presă Șansa, București, 1999,
- 22) Beleiu, Gh., *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, ediția a VII-a revăzută și adăugită de Marian Nicolae, Petrică Trușcă, Ed. Universul juridic, București, 2001,
- 23) Bellu, N., *Postfață la lucrarea lui O.G. Drobnițchi, Noțiunea de morală, partea a II-a*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1981,
- 24) Berceanu, B.B., *Istoria constituțională a României în context internațional, comentată juridic*, Ed. Rosetti, București, 2003,
- 25) Beștelu, R., M., *Drept internațional. Introducere în dreptul internațional public*, ediția a III-a, Ed. All Beck, București, 2003,
- 26) Bichicean, Gh., *Drept roman. Instituții. Izvoare*, Jurisdicții, Ed. C.H. Beck, București, 2008,
- 27) Bielefeldt, H., *Freedom of Religion or Belief – A Human Right under Pressure*, Oxford Journal of Law and Religion , 1, 2012,
- 28) Bîrsan, C., *Drept Civil. Drepturile reale principale*, Ed. All Beck, București, 2002,
- 29) Bîrsan, C., *Drept Civil. Drepturile reale principale*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2008,
- 30) Bîrsan, C., *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole.*, ediția a II-a, Ed. C.H. Beck, București, 2010 ,
- 31) Bîrsan, C., *Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Comentariu pe articole. Vol. I, Drepturi și libertăți*, Ed. All Beck, București, 2005,
- 32) Bîrsan, C., Eftimie, M., *Convenția europeană a drepturilor omului*, Ed. Hamangiu, 2006,
- 33) Boc E., *Drepturile omului și libertățile publice*, Ed. Accent, Cluj-Napoca, 2003,
- 34) Bolintineanu, A., Androni, N., *Drepturile omului în lumea contemporană*, Ed. Politică, București, 1980,
- 35) Boroi, A., *Drept penal. Partea generală*, ediția a II-a, Ed. Ch. Beck, București, 2008,
- 36) Boroi, G., *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, Ed. All, București, 2001,
- 37) Brânzan, C., *Avocatul Poporului. O instituție la dispoziția cetățeanului*, Ed. Juridică, București, 2002,
- 38) Bretherton, L., *Translation, Conversation, or Hospitality? Approaches of Theological Reasons in Public Deliberation*, Oxford Journal of Law and Religion, 2, 2009,
- 39) Buergenthal, T., Weber, R., *Dreptul internațional al drepturilor omului*, Ed. All, București, 1996,
- 40) Bulai, C., *Manual de drept penal. Partea generală*, Ed. All, București, 1997,
- 41) Bulai, C., *Drept penal român, Partea generală*, vol. I, Casa de Editură și Presă Șansa S.R.L, București, 1992,
- 42) Calo, Zachary R., *Religion, Human Rights and Post-Secular Legal Theory*, St. John's Law Review, 2012,
- 43) Calo, Zachary R., *Islamic Headscarves, Religious Pluralism, and Secular Human Rights*, paper presented at the conference of the International Consortium for Law and Religion Studies, Santiago, Chile, September, 2011,
- 44) Carbasse, J. M., *Manuel de introduction historique au droit*, P.U.F., 2002,
- 45) Carbonnier, J., *Sociologie juridique*, A. Colin, Paris, 1977,
- 46) Cărpenu, S. D., *Dreptul de moștenire*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982,
- 47) Cătuneanu, I.C., *Curs elementar de drept roman*, Ediția a II-a, București, Ed. „Cartea românească”, 1924,
- 48) Cârnaț T., Cârnaț M., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ed. Reclama, Chișinău, 2006,
- 49) Cercel, S., *Drept civil. Patrimoniul. Posesia. Proprietatea*, Ed. Universitaria, Craiova, 2002,
- 50) Cercel, S., Olteanu, E.G., *Considerații privind drepturile personalității*, în Revista de Științe Juridice numărul 4/2009,
- 51) Cernea, E., Molcuț E., *Istoria statului și dreptului românesc*, București, Ed. Universul Juridic, 2003 ,
- 52) Chelaru, E., *Curs de drept civil. Drepturile reale principale*, Ed. All Beck, București, 2000,
- 53) Chelaru, E., *Circulația juridică a terenurilor*, Ed. All Beck, 2000,
- 54) Chelaru, E., *Efectele juridice ale exproprierii pentru cauză de utilitate publică*, Revista “Dreptul”, numărul 4/1998,
- 55) Chiriță, R., *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentarii și explicații*, ediția a II-a, București, 2008,

- 56) Chiriță, R., *Dreptul constituțional la viață și dreptul penal*, în *Studii Universitatis*, Babeș Bolyai, numărul 2/2001,
- 57) Chioveanu, V., Libertatea de exprimare, în *Analele Universității Ovidius*, seria Drept și Științe administrative, numărul 1, anul 2006,
- 58) Chiuzaibaian, G.I., *Declarația Universală a Drepturilor Omului - izvor de drept*, în *Revista „Drepturile Omului”* numărul 4/1994,
- 59) Chiuzaibaian, G.I., *Libertatea religioasă și libertatea de expresie, Conexiuni și limitări*, în *Analele Universității Ovidius*, seria Drept și Științe administrative, numărul 1, anul 2006,
- 60) Chivu, Gh., *Contribuția practicii judecătorești la dezvoltarea principiilor dreptului civil român*, vol. II, București, 1978,
- 61) Ciobanu V.M., G. Boroi, *Drept procesual civil*. Curs selectiv. Teste grilă, ediția a III-a, Ed. All Beck, București, 2005,
- 62) Ciobanu V.M., *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, Ed. Național, București, 1997,
- 63) Cloșcă, I., Suceavă, I., *Tratat de drepturile omului*, Ed. Europa Nova, București, 1995,
- 64) Cocos, Șt., *Drept roman*, Ed. All Beck, București, 2000,
- 65) Cohen-Johnathan, G., *La Convention Européenne des droits de L'homme*, Economica, P.U. D'Aix-Marseille, Paris, 1989,
- 66) Conforti, B., *Diritto internazionale*, ed. 3, Ed. Scientifica, Napoli, 1987,
- 67) Constantinescu, M., Iorgovan, A., Muraru, I., Tănăsescu, E.S., *Constituția României revizuită. Comentarii și explicații*. Ed. All Beck, București, 2004,
- 68) Coteanu, C., *Acordul de asociere-formă de cooperare comunitară*, în *Dreptul*, numărul 1/1995,
- 69) Craiovean, I., *Doctrină juridică*, Ed. All Beck, 1999,
- 70) Craiovean, I., *Filosofia dreptului sau dreptul ca filosofie*, Ed. Universul juridic, București, 2010,
- 71) Craiovean, I., *Introducere în teoria dreptului*, Ed. All Beck, București, 1998,
- 72) Crăciun, D., Morar, V., Macoviciuc, V., *Etica afacerilor*, Ed. Paideia, 2005,
- 73) Cristea, G., *Istoricul Mănăstirii Hurezu*, Ed. Conphys, 2003,
- 74) Culic, N., Stroe, C., *Introducere în filosofia dreptului*, note de curs, Academia Universitară Athenaeum, Facultatea de drept și relații internaționale, București, 1993,
- 75) Dalley, S., Reyes, A.T., Pingree, D., Salvesen, A., McCall, H., *The Legacy of Mesopotamia*, Oxford University Press, 1998,
- 76) Damaschin, P., *Învățăături duhovnicești, în „Filocalia”*, vol. 5, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1976,
- 77) Danses, M., *Drepturile fundamentale ca elemente ale ordinii de drept a Uniunii Europene*, *Revista Dreptul* numărul 9/2006,
- 78) Deak, Fr., *Tratat de drept succesoral*, Ed. Actami, București, 1999,
- 79) Deak, Fr., *Tratat de drept succesoral*, ediția a II-a, Ed. “Universul Juridic”, București, 2002,
- 80) Dongoroz, V., *Drept penal*, 1939,
- 81) Dănișor, D. C. *Drept constituțional și instituții politice, vol. I. Teoria generală. Tratat*, Ed. C.H. Beck, București, 2007,
- 82) Dănișor, D. C., *Constituția României comentată. Titlul I. Principii generale*, Ed. Universul Juridic, București, 2009,
- 83) Dănișor, Gh., *Circumscrierea conceptului de „drepturi ale omului”*, în *Revista de Științe Juridice* numărul 4/2009,
- 84) Deleanu, I., *Drept constituțional și instituții politice*, vol. I, Ed. Europa Nova, București, 1996,
- 85) Deleanu, I., *Instituții și proceduri constituționale – în dreptul comparat și în dreptul român*, Tratat, Ed. Servo-Sat, Arad, 2003,
- 86) Deleanu, I., *Tratat de procedură civilă*, vol. I-II, Ed. Servo – Sat, Arad, 2004,
- 87) Deleanu, I., *Construcția judiciară a normei juridice în Dreptul*, anul XV, seria a III-a, numărul 8/2004, Ed. C.H. Beck, București 2004,
- 88) Diaconu, I., *Drepturile omului în dreptul internațional contemporan*, Ed. Lumina Lex, București, 2001,
- 89) Diaconu, I., *Tratat de drept internațional public*, Ed. Lumina Lex. București, 2002,
- 90) Diaconu, N., *Drept internațional privat*, Ed. Lumina Lex. București, 2002,
- 91) Diaconu, N., *Soluționarea conflictelor de legi în materie civilă*, Ed. Lumina Lex. București, 2005,
- 92) Dicey, A. V., *The law of the Constitution*, E.C.S. Wade, London, 1959,
- 93) Dimitrescu, G., *Drept Roman*, vol. I (Izvoare, procedură, persoane, drepturi reale), Ed. Scrisul Românesc S.A., Craiova, 1948,
- 94) Dissescu, C., *Drept constituțional*, București, 1915,
- 95) Djuvara, M., *Teoria generală a dreptului*, vol. II, București, 1930,
- 96) Djuvara, M., *Teoria generală a dreptului*, Ed. All, București, 1995,
- 97) Dogaru, I., *Întreținerea, drept și obligație legală*, Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1978,
- 98) Dogaru, I., *Elemente de Drept civil*. Ed. Șansa, București, 1993,
- 99) Dogaru, I., *Teoria Generală a Dreptului*, Ed. Științifică, București, 1999,
- 100) Dogaru, I., Dănișor, D., *Drepturile omului și libertățile publice*, Ed. Zamolxe, București, 1998,
- 101) Dogaru, I., *Drept civil român. Tratat*, vol. I, Ed. Themis, Craiova, 2000,
- 102) Dogaru, I., coordonator, *Drept civil. Succesiunile*, Ed. All Beck, București, 2003,
- 103) Dogaru, I., Cercel, S., *Drept civil, Partea generală*, Ed. Ch. Beck, București, 2007,
- 104) Dogaru, I., Popa, N., Dănișor, Gh., Dănișor, D.C., *Filosofia Dreptului. Marile curente*, Ed.a III- 3, Ed. C.H. Beck, București, 2010,
- 105) Dogaru, I., Popa, N., Dănișor, D.C., Cercel S., *Bazele Dreptului Civil, volumul I, Teoria Generală*, Ed. CH Beck, București, 2008,
- 106) Dogaru, I., Cercel, S., *Considerații privind domiciliul în dreptul civil român*, în *Revista de Științe Juridice* numărul 2/2008,
- 107) Dogaru, I., *Unele considerații cu privire la jurisprudență ca sursă a dreptului*, în volumul *Texte Juridice*, Ed. Universul juridic, București, 2011,
- 108) Dongoroz, V., *Drept penal*, 1939,
- 109) Dragoman, I., *Protecția juridică a drepturilor omului*, București, Ed. Fundației România de Măine, 2008,
- 110) Drăganu, T., *Drept constituțional și instituții politice. Tratat elementar*. Ed. Lumina Lex, București, 1998,
- 111) Drăganu, T., *Liberul acces la justiție*. Ed. Lumina Lex, București, 2003,
- 112) Drăganu, T., *Declarațiile de drepturi ale omului și repercursiunile lor în dreptul internațional public*, Ed. Lumina Lex, București, 1998,
- 113) Drissi, M., Machichi, A., *Manuel de droit pénal général*, Ed. Maghrebienes, Casablanca, 1974,
- 114) Druesne, G., *Droit et Politiques de la Communaute et de l'Union europeennes*. Presses Universitaires de France, Paris, 1995,
- 115) Dumitru, M., *Explorări logico-filozofice*, Ed. Humanitas, București, 2004,

- 116) Dumitrașcu, M., Gâlea, I., *Tratatul instituind o Constituție pentru Europa*, Ed. All Beck, București, 2005,
- 117) Duculescu, V., *Perspectivile Tratatului constituțional european după reuniunea de la Bruxelles*, în „Revista de Drept Comercial”, Anul XIV, Serie Nouă, numărul 9/2004,
- 118) Duculescu, V., *Constituția europeană – “fata morgana”, obiect de “adulație” sau un nou “decalog” al relațiilor dintre statele continentului?*, în revista „Sfera Politicii”, anul XII, numărul 12/2004,
- 119) Duculescu, V., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ed. Lumina Lex, București, 2008,
- 120) Dură, L., *Familia în lumina Noului Testament-Teză de doctorat în teologie*, în Studii Teologice, An LV(2003) numărul 1-2,
- 121) Dură, N.V., *Datoria de a cunoaște și respecta legile țării*, în Studii Teologice, an XXXVIII (1986), numărul 6,
- 122) Dură, N.V., *Ideea de Drept. Dreptul, Dreptatea și Morala*, în: Analele Universității Ovidius, Seria: Drept și Științe administrative, vol. I, 2004,
- 123) Dură, N.V., *Bisericele europene și „Uniunea Europeană”, ecumenism, reconciliere creștină și unitate europeană*, în Studii Teologice, An III (2001), numărul 3-4 ;
- 124) Dură, N. V., *130 ani de la Revoluția Română din 1848*, în Glasul Bisericii, an XXXVII (1978), numărul 9-12,
- 125) Dură, N. V., *Dreptul și Religia. Normele juridice și normele religioase-morale*, în Analele universității Ovidius, seria Drept și Științe administrative, vol. I, anul 2003;
- 126) Dură, N. V., *Drepturile și libertățile fundamentale ale omului și protecția lor juridică. Dreptul la religie și libertatea religioasă*, în Ortodoxia, LVI (2005), numărul 3-4,
- 127) Dură, N. V., *Drepturile și libertățile omului în gândirea juridică europeană. De la „Justiniani Institutiones” la „Tratatul instituind o Constituție pentru Europa”*, în Analele Universității Ovidius Constanța, Seria Drept și Științe Administrative Numărul 1, 2006,
- 128) Dură, N. V., *Biserica creștină în primele patru secole*, în Ortodoxia, XXXIV, numărul 3, 1992,
- 129) Dură, N. V., *350 de ani de la tipărirea Pravilei de la Govora. Contribuții privind identificarea izvoarelor sale*, în Altarul Banatului, I (1990), numărul 3-4,
- 130) Dură, N.V.- *Bisericele Europene și Uniunea Europeană. Ecumenism, reconciliere creștină și unitate europeană*, în Biserica în misiune. Patriarhia română la ceas aniversar. 120 de ani de autocefalie (1885-2005). 80 de ani de patriarhat (1925-2005), Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005,
- 131) Dură, N.V., *Legislația canonică a Sinodului II ecumenic și importanța sa pentru organizarea și disciplina Bisericii*, în Glasul Bisericii, XL 1981, numărul 6-8,
- 132) Dură, N.V., *Libertatea religioasă din țara noastră și cadrul ei juridic*, în Studii Teologice, an XL (1988), numărul 2,
- 133) Dură, N.V., - *Relațiile Stat-Culte religioase în U.E. „Privilegii” și „discriminări” în politica „religioasă” a unor State membre ale Uniunii Europene*, în Analele Universității Ovidius. Seria: Drept și Științe Administrative, numărul 1, 2007,
- 134) Dură, N. V., *Legea numărul 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor religioase din România* în Nicolae Răzvan Stan (Editor), *Biserica Ortodoxă și drepturile omului: paradigme, fundamente, implicații*, Ed. Universul Juridic, București, 2010,
- 135) Duculescu, V., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ed. Lumina Lex, București, 2008,
- 136) Duculescu, V., *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ed. Lumina Lex, București, 1998,
- 137) Duculescu, V., Călinoiu, C., Duculescu, G., *Drept constituțional comparat*, Ed. Lumina Lex, București, 1996,
- 138) Duculescu, V., Călinoiu, C., *Drept constituțional și instituții politice*, Ed. Lumina Lex, București, 2003,
- 139) Dușcă, A.I., *Dreptul mediului*, Universul juridic, București, 2009,
- 140) Duțu, M., *Tratat de dreptul mediului*, ediția a III-a, Ed. C. H. Beck, București, 2007,
- 141) Eliescu, M., *Persoana fizică în dreptul R.P.R.*, Ed. Științifică, București, 1963,
- 142) Eliescu, M., *Moștenirea și devoluțiunea ei în dreptul R. S. R.*, Ed. Academiei, București, 1966,
- 143) Favoreau, L., *La constitutionnalisation des branches du droit*, în *L'union du droit*, Ed. Economica, 1996,
- 144) Fărcaș, A., *Dreptul internațional al Drepturilor Omului și problematica minorităților naționale*, Ed. IRDO, București, 2005,
- 145) Filipescu, I.P., *Tratat de dreptul familiei*, Ed. All, București, 1998,
- 146) Floca N.I., *Originile dreptului scris în Biserica Ortodoxă Română (Studiu istoric-canonic)*, Sibiu, 1969, (extras din MA, an. XIV, numărul 1 -3, 1969, p. I-X,),
- 147) Floca N.I., *Importanța canonică - juridică a Pravilei de la Govora*, în MA, an. IX, 1964, numărul 6-8,
- 148) Floca N.I., *Drept Canonic Ortodox*, Legislație și administrație bisericească, vol. II, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990,
- 149) Floca N.I., *Canoanele Bisericii Ortodoxe, note și comentarii*, ediția a III-a îmbunătățită, Ed. S.C. Lumina Tipo S.R.L., București, 2005,
- 150) Fonta, I., *Libertatea religioasă în lumea contemporană*, București, Ed. Institutul Român pentru Drepturile Omului, 1994,
- 151) Fromont, M., *Les droits fondamentaux dans l'ordre juridique de la RFA*, Melanges Ch. Eisenmann, Paris, Cujas, 1975,
- 152) Fuerea, A., *Drept instituțional comunitar european*, ediția a IV-a, Ed. Actami, București, 1999,
- 153) Fuerea, A., *Constituția Uniunii Europene. Tratat constitutiv sau lege fundamentală?*, Revista de Drept Public, numărul 13/2004,
- 154) Fuerea, A., *Introducere în problematica dreptului internațional al drepturilor omului- surse, instituții, proceduri. Note de curs*, ediția a II-a, Ed. Era, București, 2001,
- 155) Fuerea, A., *Instituțiile Uniunii Europene*, Ed. Universul Juridic, București, 2002,
- 156) Fuerea, A., *Drept internațional privat*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2005,
- 157) Fuerea, A., *Manualul Uniunii Europene*, ed. a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2006,
- 158) Fricker, N., *Droit europeen des droits de l'homme*, Ed. Gualino, Paris, 2007,
- 159) Gascoigne, R., *Christian Hope and Public Reason*, Oxford Journal of Law and Religion, 2, 2009
- 160) Gănju, T., *Lumea morală*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982,
- 161) Gâlea, I. (coordonator), *Tratatul instituind o Constituție pentru Europa – text comentat și adnotat – M.A.E*, București, 2004,
- 162) Găină, V., *Regimul juridic al noțiunii de asociere în dreptul comercial român*, în Revista de drept comercial, numărul 11/1998,
- 163) Gentimir, A., *Considerații referitoare la interpretarea autonomă a CEDO*, Revista Dreptul numărul 10/2004,
- 164) Giurgiu, L., *Lumea morală în legătură cu Legea numărul 33/1994, privind exproprierea pentru cauză de utilitate publică*, în Rev. “Dreptul”, numărul 2/1995,
- 165) Gonzáles, E., José Felix Lozano, and Pedro Jesus Pérez, *Beyond the Conflict: Religion in the Public Sphere and Debileterative*

- Democracy*, Res Publica. A Journal of Moral, Legal and Social Philosophy 15(3), 2009,
- 166) Gornig, G., Rusu, I.E., *Dreptul Uniunii Europene*, ediția a II-a, Ed. C. H. Beck, București, 2007,
 - 167) Grădinaru, N., Mihalcea, I., Ungureanu, D., Dorobanțu, F., *Drept constituțional*, Ed. Independența Economică, Pitești 2005,
 - 168) Grewe, C., Fabri, H.R., *Droit constitutionnels europeens*, P.U.F., Paris, 1995,
 - 169) Griffiths, M., *Relații Internaționale, școli, curente, gânditori*, Ed. Ziua, București, 2003,
 - 170) Grimal, Pierre, *Civilizația romană*, vol. I, Edit. Minerva, București, 1973,
 - 171) Grimaldi, M., *Droit patrimonial de la famille*, Paris, Dalloz, 2008,
 - 172) Grzegorzczak, C., *La theorie generale des valeurs et le droit*, Bibliotheque de Philosophie du Droit, vol. XXV, Paris,
 - 173) Guillaume, G., article 2, în L. E. Pettiti, *CEDH commentaire article par article*, Dalloz, 1995,
 - 174) Guillaumod, O.J., *Juge national-face au droit européen*, Bruxelles, Bruylant, 1993,
 - 175) Guțan, Manuel, *Drept privat roman*. Vol I. Sibiu, Ed. ULBS, 2003,
 - 176) Guzzini, S., *Realism și relații internaționale*, Ed. Institutul European, Iași, 2000,
 - 177) Hanga, V., *Drept privat roman*, Ed. didactică și pedagogică, București, 1977,
 - 178) Harakas, S.S., *Drepturile Omului: Perspectiva Ortodoxiei Răsăritene*, în Nicolae Răzvan Stan (Editor), *Biserica Ortodoxă și drepturile omului: paradigme, fundamente, implicații*, Ed. Universul Juridic, București, 2010,
 - 179) Hegel, G. W., *Principiile Filosofiei Dreptului*. trad. Ed. Academiei Române, București, 1969,
 - 180) Heurteaux, M., L'ONU, Franța 1997; Russbach, O., ONU contra ONU: Dreptul internațional confiscat, București 1999;
 - 181) Hogan, L., *Religion and Public Reason in the Global Politics of Human Rights*, Oxford Journal of Law and Religion, 2, 2009,
 - 182) Humbert, M., *Institutions politiques et sociales de l'Antiquité*, Edit. Dalloz, Paris, 1999,
 - 183) Iancu, Gh. *Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale în România*. Ed. All Beck, București, 2003,
 - 184) Iancu, Gh., *Sistemul electoral*, Regia autonomă Monitorul Oficial, București, 1998,
 - 185) Iancu, V., *Pentru o cultură a păcii, democrației, și toleranței în România*, Ed. Casa Editorială „Calistrat Hogaș”, 2000,
 - 186) Ionescu, C., *Drept constituțional și instituții politice*, vol. 2, Ed. Lumina Lex, București, 2000,
 - 187) Iorgovan, A., *Drept Constituțional și instituții politice, Teorie generală*, Ed. Galeria J.L. Calderon, București, 2004,
 - 188) Iorgovan, A., *Noua lege a contenciosului administrativ. Geneza și explicații*, Ed. Roata, București, 2004,
 - 189) Imgram, D., H.: *Introduction and Analysis*. New York: Cornell University Press, 2010,
 - 190) Ivan, Gh., *Manual de drept penal. Partea generală*, Ed. C.H.Beck, București 2008,
 - 191) Izvoranul, S., *Elemente de drept bisericesc în legiunile veacului XVIII-XIX până la Regulamentul Organic*, în Studii Teologice, XI, numărul 1-2, 1959,
 - 192) Isaac, G., *Droit communautaire general*, 2nd. ed, Ed. Masson, Paris, 1990,
 - 193) Jeandidier, W., *Droit penal*. Montchrestien, Paris, 1991,
 - 194) Jinga, I., *Convenția privind viitorul Europei: în căutarea arhitecturii UE de mâine*, Revista română de Drept Comunitar, numărul 1/2003,
 - 195) Jugastru, C., *Reflecții asupra noțiunii și evoluției drepturilor personalității*, în Anuarul Institutului de Istorie „G. Barițiu”, Series Humanistica, tom. V, Cluj-Napoca, 2007,
 - 196) Kant, I., *Scrieri moral-politice. Introducere în metafizica moravurilor*, Biblioteca de filozofie, Clasicii filozofiei universale, Ed. Științifică, București, 1991,
 - 197) Kant, I., *Întemeierea metafizicii moravurilor, Critica rațiunii practice*, Ed. Științifică, 1972,
 - 198) Kasemann, E., *The Righteousness of God in Paul*, în New Testament Questions of Today, Published by Philadelphia Fortress, 1969,
 - 199) Kaser, M., *Roman Private Law*, Butterworth, Durban, 1996,
 - 200) Kerchove, M., *Eclatement et recomposition de droit penal*, Revue de science criminelle et de droit penal compare numărul 1/2000,
 - 201) Kirkpatrick, J.J., *Human Rights and American Foreign Policy*, numărul 3, august 1982,
 - 202) Kovac, R. *Observation sur l'intensite normative des directives în Du droit international au droit de l'integration*, Ed. Liber Amicorum Pierre Pescatore, 2001,
 - 203) Lascu, N., *Cum trăiau romanii*, Ed. Științifică, București, 1965, pag. 267,
 - 204) Lecont, R., *Quel eut été le droit des Communautés sana les arrêts de 1963 et 1964*, Paris, Dalloz, 1991,
 - 205) Leigh, I., *Balancing Religious Autonomy and Other Human Rights under the European Convention*, Oxford Journal of Law and Religion, 1, 2012,
 - 206) Leroy, G., *Dumnezeu este un drept al omului*, traducere de S. Bărbulescu, Ed. Geneze, București, 1993,
 - 207) Leș, I., *Tratat de drept procesual civil*, ediția a III-a, Ed. Ch. Beck, București, 2008,
 - 208) Lindan, R., *Le droit de la personalite*, Dalloz, Paris, 1974,
 - 209) Liphart, A., *Modele ale democrației. Forme de guvernare și funcționare în treizeci și șase de țări*, Traducere de Cătălin Constantinescu, Prefață de Lucian-Dumitru Dîrdală, Iași, Ed. Polirom, 2006,
 - 210) Lizhi, F., *Les droits des l'homme sont les meme partout*, Paris, 1990,
 - 211) Lochak, D., *Les droits de l'homme*, troisieme edition, Ed. La Decouverte, Paris, 2009,
 - 212) Locke, J., *Deuxieme traite du gouvernement*, traducere E. Gilson, Ed. Vrin, 1977,
 - 213) Louis, J.V., *Les projets de constitution dans l'histoire de la construction europeenne*, în P.Magnette (ed) – „La Constitution de l'Europe”, Editions de l'Universite de Bruxelles, 2000,
 - 214) Luncan, V., Duculescu, V., *Drepturile omului – studiu introductiv, culegere de documente internaționale și acte normative de drept intern*, Ed. Lumina Lex, București, 1993,
 - 215) Lupașcu, D., *Dreptul familiei*, Ed. Rosetti, București, 2005,
 - 216) Magarian, Gregory P., *Religious Argument, Free Speech Theory, and Democratic Dynamism*, Notre Dame Law Review 86(1), 2011,
 - 217) Mayo, M., *Regulile de bază ale procesului penal în noul Cod de Procedură penală*, R.R.D., numărul 1/1969,
 - 218) Mayr, E., *De la bacterii la om*, Ed. Humanitas, București, 2004,
 - 219) Marcu, V., Diaconu, N., *Drept comunitar general*, Ed. Lumina Lex, București, 2002,
 - 220) Marković, M., *Implementation of human rights and the domestic jurisdiction of states*, în A.Eide, A. Schon, *International protection og Human Rights*, Ed. Almqvist și Wiksell, Uppsala, 1968,

- 221) Manolache, O., *Drept comunitar*, Ed. All Beck, București, 2001,
- 222) Martinez-Torron, J., *The Unprotection of Individual Religios Identity in the Strasbourg Case Law*, Oxford Journal of Law and Religion, 1, 2012,
- 223) Mazilu, D., *Drepturile omului – concept, exigențe și realități contemporane*, ediția a III-a, Ed. Lumina Lex, București, 2006,
- 224) Mazilu, D., *Drepturile omului – concept, exigențe și realități contemporane*, Ed. Lumina Lex, 2003,
- 225) Mazilu, D., *Promotion, protection and restoration of human rights at national, regional and international levels*, Doc. E/CN.4/Sub.2/1989/41, 1989,
- 226) Mazilu, D., *Perspective constituționale europene*, Revista „Palatul de justiție”, numărul 8/2003,
- 227) Meinhald, J., *Einführung in das Alte Testament*, III Auflage Giessen, 1932,
- 228) Micu, D., *Garantarea drepturilor omului*, Ed. All Beck, București, 1998,
- 229) Micu, D., *Garantarea drepturilor omului în practica Curții Europene a Drepturilor Omului și în Constituția României*, Ed. All Beck, București, 1998,
- 230) Mihai, G., Motica, R., *Fundamentele dreptului. Teoria și filozofia dreptului*, Ed. All Beck, București, 1999,
- 231) Mihai, G., *Fundamentele dreptului*, vol. I-II, Ed. All Beck, București, 2003,
- 232) Mititelu, C., *Aspecte privind persoanele în Pravila lui Vasile Lupu și în îndreptarea legii în Analele Universității Ovidius. Seria: Drept și Științe Administrative*, numărul 3, 2005,
- 233) Molcuț, Emil, *Drept roman*, Edit. Press Mihaela S.R.L., București, 1999,
- 234) Molcuț, E., *Drept privat roman*, Ediție revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2007,
- 235) Molcuț, E., Oancea, D., *Drept roman*, Ed. Naturismul, București, 1991,
- 236) Molcuț, E., *Drept privat roman. Ediție revăzută și adăugită*, Ed. Universul Juridic, București, 2005,
- 237) Molcuț, E., *Drept roman*, Ediția a VI-a, Ed. Press Mihaela S.R.L., București, 2002,
- 238) Montesquieu, *Despre spiritul legilor*, Ed. Științifică, București, 1964,
- 239) Montgomery, J. W., *Drepturile omului și demnitatea umană*, Ed. Cartea Creștină, Oradea, 2004,
- 240) Morange, *La proclamation de la liberte religieuse dans les documents internationaux*, în vol. *La liberte religieuse dans le monde*, Ed. Universitaires, Paris Campin, 1991,
- 241) Morar, V., *Moralități elementare*, Ed. Paideia, ediția a II-a, 2004,
- 242) Moreau Defarges, Ph., *La “Constitution” européenne en question*, Editions d’Organisation, Paris, 2004,
- 243) Mreju, T., *Libertatea de exprimare*, în *Analele Universității Ovidius*, seria Drept și Științe administrative, numărul 1, anul 2006,
- 244) Munteanu, C., *Pedeapsa cu moartea, un act de justiție?*, Revista Studenților, Centrul de Cercetare al Facultății de Științe Juridice, Sociale și Politice, Universitatea “Dunărea de Jos”, Galați, numărul 1/2007,
- 245) Muraru, I., Tănăsescu, E.S., *Drept constituțional și instituții politice*. Vol. I, ediția a XI-a, Ed. All Beck, București, 2003,
- 246) Muraru, I., Tănăsescu, E.S., *Drept constituțional și instituții politice*. Vol. I, ediția a XIII-a, Ed. All Beck, București, 2008,
- 247) Muraru, I., *Drept constituțional și instituții politice*, Ed. Actami, București, Vol. I, 1995,
- 248) Muraru, I., Iancu Gh., *Drepturile libertățile și îndatoririle fundamentale*, Institutul Roman pentru Drepturile Omului, București, 1992,
- 249) Muraru I., Vlădoiu N., Barbu S., Muraru A., *Contencios constituțional*, Ed. Hamangiu, București, 2009,
- 250) Mureșan, M., *Contractele civile speciale*, Ed. Cordial Lex, 1999,
- 251) Năstase, A., *Drepturile omului - religie a sfârșitului de secol*, IRDO, București, 1992,
- 252) Năstase, A., Jura, C., Aurescu, B., *Drept internațional public*, Ed. All-Beck, 1999,
- 253) Neagu, I., *Tratat de procedură penală, Partea Generală*, Ed. Universul juridic, București, 2008,
- 254) Neamțu, G., *Tratat de asistență socială*, Ed. Polirom, 2003,
- 255) Nedelcu, I., Nicu, A., - *Drept administrativ*, Ed. Themis, Craiova 2002,
- 256) Negulescu, P., *Curs de drept constituțional român*, București, 1927,
- 257) Negru, V., Radu, D., *Drept procesual Civil*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1972,
- 258) Newlands, G., *Christ and Human Rights: The Transformative Engagement*. Aldershot: Ashgate, 4, 2006,
- 259) Nicolae, M., *Prescripția extinctivă*, Ed. Rosetti, București, 2004,
- 260) Nicolae, G. A., Uliescu, M., *Instituții de drept civil în Noul Cod Civil*, Manual pentru uzul formatorilor SNG, București, 2010,
- 261) Niță, D., *Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene*, www.europeana.ro,
- 262) Noth, M., *Exodus: A Commentary*, Westminster Press, 1962,
- 263) Oroveanu-Hanțiu, A., *Ocroțirea penală a dreptului la viață privată în România*, în Revista de Științe Juridice numărul 3/2007,
- 264) Pașca, V., *Ordonanțele de urgență - izvoare de drept penal*, R.D.P. numărul 2/1999,
- 265) Pavel, N., *Protecția juridică contemporană a drepturilor omului*, Vol. I, Ed. Fundației România de Măine, București, 2007,
- 266) Păcurariu M., *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 2, București, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al BOR, 1992,
- 267) Păcurariu M., *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006,
- 268) Păraian, T., *Din Ospățul Credinței*, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2005,
- 269) Pătulea, V., Turianu, C., *Dreptul de proprietate și alte drepturi reale*, vol. I, Ed. Wolters Kluwer, București, 2008,
- 270) Peretz I., *Curs de istoria Dreptului Român*, București, 1926, ediția a II-a,
- 271) Peretz, I., *Ideea de drept și de lege în folclorul român*, extras din „Analele literare, politice și științifice”, București, Tipografia și legătoria de cărți „Clemența”, 1905,
- 272) Peretz, I., *Dreptul român în poeziile populare*, în vol. *Dreptul la memorie în lectura lui Ion Chimet*, III, Cluj, Ed. Dacia, 1992,
- 273) Petre Govora G., *Govora - de la primii oameni la contemporani*, Rm. Vâlcea, Ed. Petras, 2001,
- 274) Petrescu, T., *Decanul Facultății de Teologie, Universitatea “Ovidius” Constanța, Dreptul la viață în Sfânta Scriptură, în Analele Universității Ovidius*, seria Drept și Științe administrative, numărul 3, anul 2005,
- 275) Petrescu, T., *Libertatea de expresie și libertatea religioasă, libertăți fundamentale ale persoanei umane*, în *Analele Universității Ovidius*, seria Drept și Științe administrative, numărul 1, anul 2006,
- 276) Petrescu, R.N., *Drept administrativ*, Ed. Accent, Cluj Napoca, 2004,
- 277) Petruș, A., *Debutul protecției dreptului la viață*, în *Caiete de Drept Penal*, numărul 4/2006, Ed. Rosetti, 2006,
- 278) Pîrvulescu, C., *Politici și instituții politice*, Ed. Trei, București, 2000,
- 279) Pîrvulescu, C., *Aspecte teoretice și practice legate de evoluția constituțiilor*, Ed. Asociației Prodromocrația, București, 2008,

- 280) Plant, R., *Citizenship, Religion, and Political Liberalism*, Oxford Journal of Law and Religion, 2, 2009,
- 281) Pop, L., *Dreptul de proprietate și dezmembrămintele sale*, Ed. Lumina Lex, 1996,
- 282) Popa, I.I., *Substanța morală a dreptului*, Ed. Universul Juridic, București, 2009,
- 283) Popa, N., Răducanu, A., *Quelques considerations sur la notion de la methodologie juridique*, Analele Universității București, Drept, numărul 2, 1983,
- 284) Popa, N., *Teoria generală a dreptului*, Ed. All Beck, București, 2002,
- 285) Popa, N., *Teoria generală a dreptului*, Ed. C.H. Beck, Ediția 3, București, 2008,
- 286) Popa, N., Eremia, M.C., Cristea, S., *Teoria generală a dreptului*, ediția a II-a, revizuită și adăugită, Ed. All Beck, București, 2005,
- 287) Popa Nistorescu, C., *Libera circulație a lucrătorilor în spațiul comunitar*, în Revista de Științe Juridice numărul 4/2008,
- 288) Popescu, T.R., *Dreptul familiei*, tratat, vol. I, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1965,
- 289) Popescu, L.G., *Politici Europene*, suport de curs, Master „Guvernare Modernă și Integrare Europeană”, 2005 – 2006,
- 290) Paraschiv, E., *Drept privat roman: caiet de seminar*, Ed. C.H. Beck, București, 2011,
- 291) Paraschiv, E., *Izvoarele formale*, Ed. C.H. Beck, București, 2007,
- 292) Paraschiv, E., *Legea – izvor de drept*, în Probleme Teoretice și Practice de Drept în Perioada Aderării la Uniunea Europeană ; A XII- A Sesiune de Comunicări Științifice – Universitatea “Spiru Haret” București- 2006,
- 293) Petria, L., *Aspecte privind controlul actelor administrative pe calea contenciosului administrativ*, Sesiunea de comunicări științifice, Universitatea “Spiru Haret”, Facultatea de Drept, Rm. Vâlcea, 2005,
- 294) *Principalele instrumente internaționale privind drepturile omului la care România este parte*. București: IRDO, 2003,
- 295) Preda, M., *Alegerea, organizarea și funcționarea Parlamentului*, Ed. Universul Juridic, București, 2008,
- 296) Predescu, O., *Libertatea de exprimare în lumina Convenției Europene a Drepturilor Omului, a Constituției României și a dreptului penal român*, în Analele Universității Ovidius, seria Drept și Științe administrative, numărul 1, anul 2006,
- 297) Preduca, G., *Drepturile Omului la viață privată*, Revista de drept nr. 4/ 2009, Craiova,
- 298) Prelot, M., Boulois, J., *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Dalloz, Paris, 1990,
- 299) Prisecaru, P., *Politici Comune ale Uniunii Europene*, Ed. Economică, București, 2004,
- 300) Purdă, N., *Protecția internațională a drepturilor omului*, Ed. Lumina, Lex București, 2001,
- 301) Rad V.G., *Old Testament Theology*, London, Vol. 1, 1962,
- 302) Radu, S., *Modernizarea sistemului electoral din România (1866-1937)*, Ed. Institutul European, București, 2005,
- 303) Ramașcanu, B., *Jurisprudența CEDO în cauzele împotriva României*, ediția a II-a, Ed. Hamangiu, București, 2009,
- 304) Rawls, J., *A Theory of Justice*, Oxford University Press, 1972,
- 305) Răducanu, R., *Infraacțiunile contra vieții și jurisprudența CEDO*, în Revista de Științe Juridice numărul 2/2007,
- 306) Răducă, V., Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” Universitatea din București, *Perspectiva creștină a drepturilor omului în Nicolae Răzvan Stan (Editor), Biserica Ortodoxă și drepturile omului: paradigme, fundamente, implicații*, Ed. Universul Juridic, București, 2010,
- 307) Rădulețu, S., *Libertăți fundamentale*, Ed. Didactică și Pedagogică, R.A., București, 2006,
- 308) Renucci, J.F., *Tratat de drept european al drepturilor omului*, Ed. Hamangiu, 2009,
- 309) Rîciu, I., *Aspecte teoretice și practice de jurisdicție administrativă determinate de aplicarea legii contenciosului administrativ nr. 554/2004*, Revista de Științe Juridice, Facultatea de drept, Craiova, nr. 3-4, 2005,
- 310) Robinson, N., *The Universal Declaration of Human Rights. Its Origin, Significance, Application and nterpretation*, New York, World Jewish Congress, 1958,
- 311) Robinson, Z., *Rationalizing Religious Exemptions: A Legislative Process Theory of Statutory Exemptions for Religion*, William & Mary Bill of Rights Journal, 20, 2011,
- 312) Rubio – Llorente, F., *La Constitution espagnole et le traité de Maastricht*, Revue Française de Droit Constitutionnel, 1992,
- 313) Rus, C., *Religia în jurisprudența europeană a drepturilor omului*, în Nicolae Răzvan Stan (Editor), *Biserica Ortodoxă și drepturile omului: paradigme, fundamente, implicații*, Ed. Universul Juridic, București, 2010,
- 314) Santai, I., *Drept administrativ și știința administrației*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca, 1999.,
- 315) Săuleanu, L., Rădulețu, S., *Dicționar de expresii juridice latine*, Ed. C.H Beck, București, 2007,
- 316) Sârbu, Prof. C., *Creștinismul și rasismul*, în “Mitropolia Moldovei și Sucevei”, XXXIV (1958), numărul 9-10,
- 317) Sabău-Pop, I., *Dobândirea dreptului de proprietate*, vol. I, Ed. Accent Cluj, 2000,
- 318) Scăunaș, S., *Uniunea Europeană. Construcție. Instituții. Drept*, Ed. All Beck, București, 2005,
- 319) Scripcaru, Gh., Ciucă, A., Astărăstoiaie, V., Scripcaru, C., *Bioetica, științele vieții și drepturile omului*, Ed. Polirom, Iași, 1998,
- 320) Selejan-Guțan, B., *Protecția europeană a drepturilor omului*, Ed. All Beck, București, 2004,
- 321) Selejan-Guțan, B., *Drept constituțional și instituții politice*. Vol. I., Ed. Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2004,
- 322) Selejan-Guțan, B., *Protecția europeană a drepturilor omului*, ediția a III-a, Ed. C.H. Beck, 2009,
- 323) Semen, P., Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, *Drepturile Omului din perspectiva biblică*, în Nicolae Răzvan Stan (Editor), *Biserica Ortodoxă și drepturile omului: paradigme, fundamente, implicații*, Ed. Universul Juridic, București, 2010,
- 324) Sobrino Hereida, J. M., *La réception et la place dans l’ordre juridique espagnol des normes conventionnelles et des actes normatifs des organizations internationales*, Revue Française du Droit Administratif, 1990,
- 325) Scolnicov, A., *The Right to Religious Freedom in International Law: Between Group Rights and Individual Rights*. New York: Routledge, 2011,
- 326) Spiroiu, M.O., *Libertatea de expresie în Analele Universității Ovidius*, seria Drept și Științe administrative , numărul 1, anul 2006,
- 327) Stan, L., *Mirenii în Biserică*, Studiu Canonic Istoric, Tiparul Tipografiei Arhiepiscopale, Sibiu, 1939,
- 328) Stan L., *Jus ecclesiasticum, Dreptul în viața Bisericii*, în studii teologice, numărul 7-8, XV, 1960,
- 329) Stan, L., *Ontologia Juris*, Sibiu, 1943,
- 330) Stan, N.R., *Drepturile omului: tendințele antropologice și dezvoltarea istorică a conceptului*, în Nicolae Răzvan Stan (Editor), *Biserica Ortodoxă și drepturile omului: paradigme, fundamente, implicații*, Ed. Universul Juridic, București, 2010,
- 331) Stan, N.R., *Documente, Învățătura fundamentală a Bisericii Ortodoxe Ruse cu privire la demnitatea, libertatea și drepturile omului în Nicolae Răzvan Stan (Editor), Biserica Ortodoxă și drepturile omului: paradigme, fundamente, implicații*, Ed. Universul

- Juridic, București, 2010,
- 332) Stăiculescu A.R., Jitcov D., *Sociologie*, Ovidius University Press, Constanța, 2000,
- 333) Stănescu, V., *Lecțiile unei vieți, pentru viață*, în Revista de Științe Juridice numărul 1/2010,
- 334) Stănescu, C., Bîrsan C., *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, ediția a III-a, Ed. All Beck, București, 2000,
- 335) Stăniloae, D., *Chipul lui Dumnezeu și responsabilitatea lui în lume*, în „Ortodoxia”, XXV (1973), numărul 3,
- 336) Stăniloae, D., *Teologie Morală Ortodoxă*, vol. III, (Spiritualitatea Ortodoxă), Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981,
- 337) Stăniloae, D., *Teologia Dogmatică*, vol. II, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1978,
- 338) Steiner, Ph. Alston, *International Human Rights in Context*, 2nd Ed., Oxford University, 2000,
- 339) Stere, E., *Din istoria doctrinelor morale*, Ed. Polirom, Iași, 1998,
- 340) Stoenescu, I., Zilberstein, S., *Drept procesual civil. Teoria generală*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1983,
- 341) Stoica, V., *Drept civil. Drepturi reale principale*, Ed. Humanitas, București, 2004,
- 342) Stoicescu, C., *Curs elementar de drept roman*, Ed. Universul Juridic, București, 2009,
- 343) Stuart, J. M. - *Despre libertate*, Ed. Humanitas, București, 1993,
- 344) Sudre, F., *Droit européen et international des droits de l'Homme*, Paris, Presses, 1999,
- 345) Sudre, F., *Drept european și internațional al drepturilor omului*, Ed. Polirom, Iași, 2006,
- 346) Swinburne, R., *Credință și rațiune*, Ed. Cartea Universitară, București, 2008,
- 347) Șerban, G., *Integrare Europeană. Instituții și Politici Publice, Note de curs*, Sibiu, 2005,
- 348) Șerbănescu, R., *Presa, drepturi și responsabilități*, Ed. Institutul Român pentru Drepturile Omului, București, 2003,
- 349) Ștefan, T., Andreșan-Grigoriu, B., *Drept comunitar*, Ed. C. H. Beck, București, 2007,
- 350) Ștefănescu, B., Dimitriu, R., *Drept civil pentru învățământul superior economic*, Ed. Lumina Lex, București, 2002,
- 351) Tanoviceanu, I., *Tratat de drept și procedură penală*, Vol. I, ed. Curierul Judiciar, București, 1924-1925,
- 352) Tarazi, P.N., *Drepturile lui Dumnezeu asupra creației și omului- Perspectivă scripturistică*, în Nicolae Răzvan Stan (Editor), *Biserica Ortodoxă și drepturile omului: paradigme, fundamente, implicații*, Ed. Universul Juridic, București, 2010,
- 353) Tăbărcă, M., *Drept procedural civil*, vol. I, Ed. Universul Juridic, București, 2005,
- 354) Tănăsescu E. S., *Drept constituțional și instituții politice*, vol. I, ed. a XI-a, Ed. All Beck, București, 2003,
- 355) Tănăsescu E. S., *Principiul egalității în dreptul românesc*, Ed. All Beck, București, 1999,
- 356) Tănăsescu E. S., *Constituția României, Culegere de texte*, Ed. All Beck, București, 2002,
- 357) Tănăsescu E. S., Pavel, N., *Constituția Statelor Unite ale Americii*, Ed. All Beck, 2002,
- 358) Teodoroiu I., *Drept constituțional și instituții politice contemporane*, V. 2., Ed. Sylvi, București, 2002,
- 359) Teehan, J., *In the name of God: The Evolutionary Origins of Religious Ethics and Violence*. Oxford: Wiley-Blackwell, 4, 2010,
- 360) Titulescu, N., *Drept civil*, Ed. All Beck, București, reeditat, 2004,
- 361) Trăilescu, A., *Drept administrativ - tratat elementar*, Ed. All Beck, București, 2002,
- 362) Tomulescu C. Șt., *Drept privat roman*, București, 1973,
- 363) Tomulescu, C. Șt., *Drept privat roman*, Tipografia Universității București, 1975,
- 364) Tsetsis, G., *Drepturile fundamentale din perspectiva bisericii- o abordare ortodoxă*, în Nicolae Răzvan Stan (Editor), *Biserica Ortodoxă și drepturile omului: paradigme, fundamente, implicații*, Ed. Universul Juridic, București, 2010,
- 365) Turcu I., *Vânzarea în Noul Cod Civil*, colecția Praxis, Ed. C.H. Beck, București, 2011,
- 366) Turianu, C., *Drept civil. Parte generală, Practica judiciară comentată și adnotată*, Ed. Pinguin, București, 2004,
- 367) Turianu, C., *Curs de drept civil. Contracte speciale. Curs selectiv și teste grilă*, Ed. Universitară, București, 2007,
- 368) Turianu, C., *Curs de drept civil. Dreptul de moștenire. Curs selectiv și teste grilă*, Ed. Universitară, București, 2007,
- 369) Turianu, C., *Curs de drept civil. Drepturile reale. Teoria generală a obligațiilor. Curs selectiv și teste grilă*, Ed. Universitară, București, 2007,
- 370) Turianu, C., *Curs de drept civil. Partea generală*, Ed. Universitară, București, 2005,
- 371) Țigănașu A. J., *Garantarea dreptului la apărare*, Ed. Aramis Print, București, 2002,
- 372) Ținca, O., *Drept comunitar general*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1999,
- 373) Țompea, D., *Etică, morală și putere*, Ed. Polirom, Iași, 2000,
- 374) Țuculeanu Al., *Noi reglementări privind ocrotirea libertății persoanei*, Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, București, 2004,
- 375) Udroi, M., *Drept Penal, Partea generală. Partea specială*, Ed. C.H. Beck, București, 2011,
- 376) Udroi, M., *Procedură Penală, Partea generală. Partea specială*, Ed. C.H. Beck, București, 2010,
- 377) Uglean Gh., *Drept constituțional și instituții politice*, vol. I și II, Ed. Fundației României de Măine, București, 2006,
- 378) Uglean Gh., *Drept constituțional și instituții politice*, Vol. I, ed. a IV-a revăzută și adăugită, Ed. Fundației România de Măine, București, 2007,
- 379) Uliescu, M., *„Noul Cod Civil. Comentarii”*, Ediția a III-a, revăzută și adăugită, coordonator prof.univ.dr. Marilena Uliescu; Ed. Universul Juridic, București, 2011,
- 380) Ungureanu, O., Munteanu C. – *Drept Civil. Drepturile reale*, ed. a II-a, Ed. Lumina Lex, București, 2003,
- 381) Urs, I., *Repararea daunelor morale*, Ed. Lumina Lex, București, 2001,
- 382) Vasak, K., *Les dimensions internationales des droits de l'homme*, UNESCO, Paris 1978,
- 383) Vălimărescu, N., *Tratat de Enciclopedia Dreptului*, București, 1932,
- 384) Vătcă, L., Popa, V. – *Drepturile omului*, București, Ed. All Beck, 2005,
- 385) Vedinaș, V., *Deontologia Vieții Publice*, Ed. Universul Juridic, București, 2007,
- 386) Vedinaș, V., *Libertatea credințelor religioase*, Ed. Lumina Lex, București, 2003,
- 387) Vedinaș, V., Lazăr, R.A., *Controlul de constituționalitate al actelor administrative*, în „Juridica” numărul 8/2000,
- 388) Verboncu, I., *Management Public*, Ed. Universitară, București, 2005,
- 389) Vermeulen, J., *Evoluția dreptului administrativ român*, București, Institutul de Arte Grafice Vremea, 1943,
- 390) Vida I., *Drepturile omului în reglementări internaționale*, Ed. Lumina Lex, București, 1999,
- 391) Vlădoiu, N.M., *Protecția constituțională a vieții, integrității fizice și a integrității psihice, Studiu de doctrină și jurisprudență*, Ed. Hamangiu, 2006,
- 392) Voicu, M., *Protecția europeană a drepturilor omului – teorie și jurisprudență*, Constanța, Ed. Ex Ponto, 2002,
- 393) Voicu, M., *Protecția europeană a drepturilor omului. Teorie și jurisprudență*, Ed. Lumina Lex, București, 2001,

- 394) Voiculescu, M., *Drepturile omului și problemele globale contemporane*, Casa Editorială Odeon, București, 2003,
- 395) Voiutski, E., *Teologia morală ortodoxă*, Vol. I, Introducere, Cernăuți, 1906,
- 396) Vrabie, G., Popescu, S., *Teoria generală a dreptului*, Ed. Ștefan Procopiu, Iași, 1993,
- 397) Vrabie, M., *Cetățenie și drepturi europene*, Ed. Tritonic, București, 2007,
- 398) Walderman, J., *Old Testament Ethics*, Westminster Press, Louisville, Kentucky, 1994,
- 399) Wigoder, G., *Enciclopedia Iudaismului*, Ed. Hasefer, București, 2006,
- 400) Wolterstorff, N., *Why can not we all just get along with each other?* in Nigel Biggar and Linda Hogan (eds), *Religious Voices in Public Places*. New York: Oxford University Press, 2009,
- 401) Yunker-Kenny, M., *Between Postsecular Society and the Neutral State: Religion as a Reason for Public Reason*, Oxford Journal of Law and Religion, 2, 2009,
- 402) Zattara, A. F., *La dimension constitutionnelle et européenne du droit de propriété*, L.G.D.J., Paris, 2001,
- 403) Zăgrean, I., *Creștinismul și drepturile fundamentale ale omului*, în „Studii Teologice”, IV (1952), numărul 3-4,
- 404) Zlătescu, V.D., Zlătescu, I.M. - *Repere pentru o filosofie a drepturilor omului*, IRDO, București, 1996,
- 405) Zlătescu, I. M., *Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale la 50 ani de la adoptare*, în *Drepturile Omului*, an XIV (2005), numărul 2,
- 406) Zlătescu, I. M., *Declarația Universală a Drepturilor Omului – document fondator al sistemului drepturilor omului*, Revista Română de Drepturile Omului, numărul 4/ 2009,
- 407) Zlătescu, I. M., *Protecția juridică a Drepturilor Omului*. Institutul Român pentru Drepturile Omului, Universitatea Spiru Haret, București, 1996,
- 408) Zlătescu, I. M., *Drepturile omului – un sistem în evoluție*, Institutul Român pentru Drepturile Omului, București, 2007,
- 409) Zlătescu, I. M., *Protecția juridică a drepturilor omului*, IRDO, SNSPA, București, 1997,
- 410) Zlătescu, I. M., *Protecția juridică a drepturilor omului*, IRDO, SNSPA, București, 2005,
- 411) Zlătescu, I. M., *Drepturile omului la început de mileniu III*, Suport de curs, SNSPA, București, 2005-2006,
- 412) Zlătescu, I. M., Demestrescu, R.C., *Din istoria drepturilor omului*, IRDO, București, 2000,
- 413) Zlătescu, I. M., *Egalite de changes, egalite de traitement*, Ed. Institutului Român pentru Drepturile Omului, București, 2000,
- 414) Zlătescu, V.D., Zlătescu, I.M., *Drepturile omului în acțiune*, Ed. Institutul Român pentru Drepturile Omului, București, 1994,
- 415) Zlătescu, V.D., *Considerații în legătură cu instituția prescripției*, în revista *Dreptul*, numărul 2/1999,
- 416) Zolyneak, M., *Drept penal. Partea generală*, vol. I., Ed. Chemarea Iași, 1992.